

УИЛЯМ ШЕКСПИР

ДВАНАЙСЕТА НОЩ

Превод от английски: Валери Петров, 1998

chitanka.info

ДВАНАЙСЕТА НОЩ^[0]

ДЕЙСТВАЩИ ЛИЦА

ОРСИНО — княз на Илирия

СЕБАСТИАН — брат на Виола

АНТОНИО — морски капитан, приятел на Себастиан

КАПИТАНЪТ — приятел на Виола

ВАЛЕНТИН, ТУРИО — благородници от двора на княза

СЪР ТОБИ ХЛЪЦ — вуйчо на Оливия

СЪР АНДРЮ ЧИКЧИРИК

МАЛВОЛИО — домоуправител на Оливия

ФАБИАН — слуга на Оливия

ФЕСТЕ — шут на Оливия

ОЛИВИЯ

ВИОЛА

МАРИЯ — прислужница на Оливия

Придворни, свещеник, моряци, свирачи и придружаващи

Място на действието: столицата на Илирия и морски бряг, недалеч от нея.

[0] Оригиналното название на комедията — „Twelfth Night, or What You Will“ — „Дванайсета нощ, или Каквото щете“ — е свързано с дванайсетата нощ след Коледа, която бележела края на зимните празници и се празнувала по Шекспирово време с буйно веселие. Презимето на сър Тоби е в оригинала Belch, което значи уригване; а това на сър Андрю — Aguecheek, означаващо трескава, т.е. бледа буза.

↑

ПЪРВО ДЕЙСТВИЕ

ПЪРВА СЦЕНА

В двореца на княза.

Влизат Князът, Турио, Придворни и Свирачи.

КНЯЗЪТ

Щом с музика се храни любовта,
свирете, натъпчете ме без мяра,
додето от преяждане със звуци
гладът ѝ заболее и умре!...
Как беше? Повторете тук мотива!
Заглъхна той в слуха ми като польх,
откраднал от лехата с теменужки
дъха им и донесъл го до мен...
Достатъчно! Не ми е сладък вече!
Любов, ти тъй си жадна, че макар
като море огромна, като него
поглъщаш всичко в себе си; и всичко —
най-трайното и скъпото дори —
потъне ли във тебе, мигновено
загубва откъм стойност и цена.
О, тъй си ти с фантазии богата,
че висша си фантазия самата!

ТУРИО

Ще ходим ли на лов, мой княже?

КНЯЗЪТ

Лов?

А на какво?

ТУРИО

На едър дивеч, княже.

КНЯЗЪТ

Какъв по-едър, Турио, от мен?
Когато взорът ми за първи път
видя Оливия, като че ли
тя въздуха пречисти от зараза,
и както Актеон^[1], съзрял Диана,
в елен се аз превърнах и до днешка
от своите желания съм гонен,
тъй както той — от кучетата свои!

Влиза Валентин.

Най-сетне! И какво ти каза тя?

ВАЛЕНТИН

Простете, но графинята изобщо
не ме прие, мой княже, и изпрати
прислужницата да ми съобщи,
че небосводът щял да я съгледа
в откритото лице едва когато
преминело под него седмо лято,
защото дотогаз под черно було
тя щяла да се крие и да ръси
с горчиви сълзи стаите в дома си
веднъж на ден, редовно; всичко туй,
за да опази по-задълго свежа
скръбта си по покойния си брат.

КНЯЗЪТ

О, щом е с тъй чувствително сърце,
че сестрин дълг изплаща толоз дълго,
кой знае как дълбоко ще обича,
стрелата златна на Амур^[2], когато
изтреби в нея всички други чувства
и върху трите трона на духа й —
сърце, чер дроб и мозък^[3] — възцари се

единствен властник, за да я въздигне
до истинско човешко съвършенство!
Но да отидем, Турио, в гората —
най-сладък е любовният ни блян
сред цветен дъх, под навес от бръшлян!

Излизат.

ВТОРА СЦЕНА

На морския бряг.

Влизат Виола, Капитанът и Моряци.

ВИОЛА

Приятели, коя е таз страна?

КАПИТАНЪТ

Илирия^[4], госпожице.

ВИОЛА

Ах, боже!

Защо ми е Илирия, когато
в Елизия^[5] е скъпият ми брат!

Или случайно може да е жив?
Как мислите? Кажете ми, моряци!

КАПИТАНЪТ

На случай се дължи, че вий сте жива!

ВИОЛА

О, бедният ми брат! Но може би
подобен случай е спасил и него?

КАПИТАНЪТ

Възможно е, мадам. За да ви дам

надежда, ще ви кажа, че видях го,
когато корабът ни се разпушка
и вий, и тези неколцина тук
се хванахте за лодката ни, как
той — тласнат от надвисналата гибел —
съобразително със хватка бърза
завърза се за плаващ къс от мачта
и както Арион^[6] върху делфина
по бурните талази се понесе,
додето го загубих.

ВИОЛА

Ето злато
за златните ти думи! Моят случай
ми дава вяра, че и той спасен е,
а твойта реч я доукрепва в мене.
Илирия. Познаваш ли този край?

КАПИТАНЪТ

И още как, госпожице! Роден съм
и раснал в тази страна на час оттука.

ВИОЛА

А кой я управлява?

КАПИТАНЪТ

Славен княз
по титла и по кръв.

ВИОЛА

А как се назова?

КАПИТАНЪТ

Орсино.

ВИОЛА

Княз Орсино? От баща си

съм чувала туй име. Той тогава
не беше женен.

КАПИТАНЪТ

И сега не е.

Или е женен може би от скоро,
защото преди месец аз напуснах
страната, а мълвеше се тогава
(вий знаете как дребният народ
одумва големците си), че князът
бил влюбен във красивата и умна
Оливия.

ВИОЛА

Коя е тя?

КАПИТАНЪТ

Девойка

със рядък нрав и дъщеря на граф.
Преди дванайсет месеца бащата
издъхна, завещавайки на брат ѝ
да я закриля; но и братът също
умря наскоро и от скръб по него
девойката, тъй казваха, била
решила да страни за дълго време
от хората.

ВИОЛА

Да можех да ѝ служа,
далеч от хорските очи, додето
съзрее сладък случай да разкрия
коя съм всъщност!

КАПИТАНЪТ

Май ще бъде трудно
графинята решително отблъсква
когото и да е, дори и княза!

ВИОЛА

Добри обноски имаш, капитане,
и аз — макар да помня колко често
природата във прелестна обвивка
укрива гнилост — искам да повярвам,
че на вида ти честен отговаря
и честна мисъл. Моля те (и щедро
ще ти платя, изпълниш ли молбата),
не ме издавай и ми помогни
да се преоблека по начин, който
подхожда на кроежа ми. Аз мисля
да искам служба в княжеския двор.
Като евнух-певец^[7] ще ме представиш —
аз знам да пея и добре умея
със музика сърдата да отключвам
в различни ключове; така че, вярвай,
не ще отиде твоят труд напразно.
За другото ще видим по-натам.
Най-важното е ти да бъдеш ням!

КАПИТАНЪТ

Евнух и ням? Ще бъде цял хarem!...
Добре! Бъдете сигурна съвсем:
каквото зная, тука ще остане!

ВИОЛА

Благодаря! Води ме, капитане!

Излизат.

[1] Актеон (*митол.*) — млад гръцки ловец, който съгледал в гората къпещата се богиня на плодородието и лова Артемида (Диана). Разгневената богиня го превърнала в елен и той бил разкъсан от собствените си кучета. ↑

[2] Купидон (Амур) (*митол.*) — римски бог на любовта, изобразяван обикновено като крилато момченце — често сляпо,

въоръжено с лък и стрели: златни — за щастливата любов, и оловни — за нещастната. ↑

[3] „...сърце, чер дроб и мозък...“ — органи, смятани по Шекспирово време за вместилище — съответно на чувствата, любовната страсть и разсъдъка. ↑

[4] Илирия — с това название била означавана тази област на Балканския полуостров, която се намира непосредствено на изток от Адриатическо море, т.е. днешна Далмация и Албания. Тук това име е дадено на въображаема държава. ↑

[5] Елизий (*митол.*) — или Елисейски полета — с това название древните гърци са означавали полята на блажените, в които след смъртта си са попадали праведниците. Този рай на древните се намирал „на брега на Океана, в най-западната част на земния кръг“. ↑

[6] Арион — гръцки поет и музикант (VII в. пр.н.е.), за когото легендата разказва, че при едно негово пътуване по море моряците се сговорили да го убият, за да го ограбят, но той измолил от тях да изпее една последна песен, която била тъй сладка, че когато след нея певецът се хвърлил в морето, един делфин, очарован от изкуството му, го изнесъл на гърба си до брега. ↑

[7] Евнух-певец — скопците били ценени в миналото като певци-изпълнители на дискантови партии. ↑

ТРЕТА СЦЕНА

В дома на Оливия.

Влизат сър Тоби и Мария.

СЪР ТОБИ

И за какъв дявол племенницата ми взима тъй присърце смъртта на брат си! Бога ми, скръбта е враг на живота!

МАРИЯ

Все пак, сър Тоби, би трявало да се приберете вкъщи по-ранничко. Господарката ми е против тези ваши връщания по никое време.

СЪР ТОБИ

И от туй започва да ми се повръща по всякое!

МАРИЯ

Все пак трябва да се постегнете малко.

СЪР ТОБИ

Аз? Аз ще се разтегна даже още повече! Какво му е на облеклото ми? В такива дрехи се кърка чудесно! И ботушите ми също са отлични за тази работа. А ако не са, да се обесят на собствените си връзки!

МАРИЯ

Да, но чух вчера господарката да казва, че това наливане всеки ден ще ви разсипе. Тя спомена и за смахнатия рицар, когото сте и домъкнали да я ухажва.

СЪР ТОБИ

Кой? Сър Андрю Чикчирик?

МАРИЯ

Точно той!

СЪР ТОБИ

Че той е най-високият мъж в цяла Илирия!

МАРИЯ

И какво от това?

СЪР ТОБИ

Какво от това ли? Това, че има три хиляди дуката^[8] на година!

МАРИЯ

И ще ги има само до края на годината. Този вас сър Андрю е един глупак и прахосник!

СЪР ТОБИ

Не те е срам да говориш така! Той свири на виолончело, има високо чело, говори три или четири езика наизуст, без да е отворил книга, и изобщо е щедро одарен от природата.

МАРИЯ

По-скоро щедро ударен от нея. Защото освен дето е глупак, но е и страшен кавгаджия. И добре че има и дара на пъзливостта, да го обуздава, инак досега да са го одарили с един добър гроб!

СЪР ТОБИ

Кълна се в юмрука си, тези неща ги дрънкат разни мерзавци и клеветници! Казвай, кой ги разправя?

МАРИЯ

Същите, които освен това казват, че двамата сте пиели всяка нощ.

СЪР ТОБИ

Само че винаги за здравето на моята племенница. Да, аз ще пия за нейно здраве, докато има дупка в гърлото ми и вино в Илирия! Подлец и дръвник е оня, който не ще да се натряска в чест на моята мила Оливия дотам, че мозъкът му да се завърти около петите като пумпал, от тия, дето стоят на общинските площади, за да се забавляват селяците с тях! Тихо, девойче! Пристига сър Андрю!

Влиза сър Андрю.

СЪР АНДРЮ

Сър Тоби Хльц! Здравейте, сър Тоби Хльц!

СЪР ТОБИ

Мили ми сър Андрю Чикчирик!

СЪР АНДРЮ

Дал ви Бог добро, сладка вироглавке!

МАРИЯ

И на вас, господине!

СЪР ТОБИ

Запознай се, сър Андрю!

СЪР АНДРЮ

А коя е госпожицата?

СЪР ТОБИ

Камериерка на племенницата ми. Запознай се с нашата Мери. Смело!

СЪР АНДРЮ

Мила госпожице Смелоу, много ми е приятно.

МАРИЯ

Името ми е Мери, господине.

СЪР АНДРЮ

Разбрах. Мери Смелоу. Много ми е приятно.

СЪР ТОБИ

Нищо не си разbral. Не „Смелоу“, а просто „смело“. Исках да кажа: смело, сър Андрю! Не се бой! Запознай се, ухажвай я, нападай я!

СЪР АНДРЮ

А, не, честна дума, не смея в този дом.

МАРИЯ

Прощавайте, господа!

СЪР ТОБИ

Ако я изтървеш така, сър Андрю, да не извадиш нож от ножница!

СЪР АНДРЮ

Ако ви изтърва, госпожице, да не извадя нож от ножница!
Какво си мислите, че държите в ръцете си глупаци?

МАРИЯ

Никой не ви е уловил, господине.

СЪР АНДРЮ

Честна дума, мисля, че тук сте права — ето ръката ми!

МАРИЯ

Мисълта е свободна птица. Заведете ръката си в избата да си пийне!

СЪРАНДРЮ

Какво означава вашата метафора, гъльбче? Защо трябва да пие?

МАРИЯ

За да се сгрее, господине. Много е хладна.

СЪР АНДРЮ

Каква е тази шега, госпожице?

МАРИЯ

И тя е хладна, господине.

СЪР АНДРЮ

И много ли имате от тях?

МАРИЯ

Пълна шепа!... Но сега, като ви пускам ръката, се разпиляха!... Всичко най-добро, господа!

Излиза.

СЪР ТОБИ

Ай, ай, рицарю! Сега ти трябва чаша канарско^[9]! Мисля, че не съм те виждал нито веднъж така проснат на земята.

СЪР АНДРЮ

Разбира се, освен когато канарското ме е просвало. Но струва ми се понякога, че не съм много по-духовит от който и да е било християнин или даже обикновен човек. Много телешко ям и това, изглежда, ми притъпява остроумието.

СЪР ТОБИ

Без друго, от телешкото е.

СЪР АНДРЮ

Ако бях сигурен, щях дори да се откажа от него. Утре си заминавам, сър Тоби.

СЪР ТОБИ

Pourquoи, мой рицарю?

СЪР АНДРЮ

Какво значи, „pourquoи“? Да замина или не? Съжалявам, че не използвах времето си за учене на езици, вместо да го хабя по фехтовки, танци и борби на мечки с кучета^[10]! Ax, защо не се отдаох на изкуствата!

СЪР ТОБИ

Да, тогава косата ти щеше да е по-хубава!

СЪР АНДРЮ

Защо?

СЪР ТОБИ

Защото не се къдри естествено, затова.

СЪР АНДРЮ

Все пак и така ми стои, как мислите?

СЪР ТОБИ

Стои ти, разбира се. Като лен на хурка. Надявам се, че скоро ще се намери една хазайка, да те стисне между краката си и да почне да те преде.

СЪР АНДРЮ

Нищо няма да стане. Утре си тръгвам. Вашата племенница не се показва никаква, а и да се покаже, обзала гам се, че няма и да ме погледне — сам князът се върти около нея!

СЪР ТОБИ

Тя не ще да знае за него! Чувал съм я да се кълне, че не иска мъж, по-висш от нея по знание, ум или богатство. Слушай мене, има надежда, приятелю!

СЪР АНДРЮ

Добре тогава. Ще остана още месец. Аз съм такъв човек: имам най-чудатия нрав на този свят! Понякога дай ми само балове и маскаради!

СЪР ТОБИ

Не думай! Как не съм знаел, че си по тази част!

СЪР АНДРЮ

Хе! Аз танцувам не по-лошо от който и да било в Илирия... като не се смятат по-високопоставените от мен!

СЪР ТОБИ

А галърда^[11] танцува ли?

СЪР АНДРЮ

Разбира се! И вижте, козия подскок колко леко го правя.

СЪР ТОБИ

Ако подскачаш още месец тук, ще олекнеш още повече!

СЪР АНДРЮ

Да! И знам ето тази задна стъпка. Никой в Илирия не я умеет!

СЪР ТОБИ

Ама какво правим ние наистина? Къде гледаме, пита се! Защо държим скрити тези чудеса? И докога ще затваряме вратите пред талантите? Защо например танцьор като теб да не отива на черква, танцуващи галърда, и да не се връща, танцуващи куранта? На твоето място бих се разхождал, играйки жига, и дори щях да пускам вода в петостъпен такт! Така де! Бива ли на този свят да крием изящните си заложби? Като гледам твоите стройни нозе, казвам си: крака, създадени за музика!

СЪР АНДРЮ

Нали?

СЪР ТОБИ

Да. Такива пищялки не съм виждал никъде!

СЪРАНДРЮ

Особено като обуя огненочервени чорапи! Какво ще кажете, да изтанцуваме нещо?

СЪР ТОБИ

Ами какво друго ще правим! Чудо крака! Роден си в зодията на Телеца^[12]!

СЪР АНДРЮ

Че Телецът не значеше ли гръд и сърце?

СЪР ТОБИ

Не, драги — бедра и прасци! И после ти си Телец, по всичко личи! Хайде още един подскок! Ха така! По-високо! Ха-ха! Отлично! Телец си ми и още какъв!

Излизат.

[8] Дукат — венецианска златна монета от XIII в., разпространила се по-късно из цяла Европа. ↑

[9] „...чаша канарско...“ — силното вино от Канарските острови се ценяло високо в Англия от Елизабетино време. ↑

[10] „...борби на мечки с кучета...“ — по Шекспирово време насяськването на кучета срещу завързана мечка било много популярно развлечение. Недалеч от театър „Глобус“, в който се играели Шекспировите пиеци, се намирала арената, на която показвали прочутата мечка Секерсън. ↑

[11] Галърда, жига, куранта — танц, популярен по Шекспирово време. ↑

[12] „...зодията на Телеца...“ — според астрологическите представи на епохата звездите оказвали влияние върху отделните части на човешкото тяло. ↑

ЧЕТВЪРТА СЦЕНА

В двора на княза.

Влизат Валентин и Виола, в мъжко облекло.

ВАЛЕНТИН

Ако Князът продължи да бъде все тъй разположен към вас,
Цезарио, много ще напреднете. Той ви знае от три дни, а вие сте вече
свой човек в двора!

ВИОЛА

Навярно се боите от някой мой пропуск или от някое
хрумване на Княза, щом не сте сигурен в трайността на
разположението му. Нима е непостоянен в милостта си?

ВАЛЕНТИН

О, не, вярвайте ми!

ВИОЛА

Благодаря ви. Ето, Князът иде.

Влизат Князът, Туро и Свита.

КНЯЗЪТ

Цезарио да се е мяркал тук?

ВИОЛА

Той чака само заповеди, княже.

КНЯЗЪТ

Вий стойте там! Цезарио, за мен
ти знаеш всичко. Своята душа
пред тебе като таен ръкопис

разгърнал съм. Върви при нея бързо,
не се оставяй да те върнат с отказ,
упорствай, стой на входа, заяви им,
че корени ще пуснеш, но ще бъдеш
приет от нея!

ВИОЛА

Благородни княже,
ако графинята е тъй вгълбена
в жалейката си, както казват, няма
да ме приеме никога.

КНЯЗЪТ

А ти
вилней, бушувай, дръж се най-нахално,
но тук те искам, с отговор от нея!

ВИОЛА

Добре, да предположим, че успея.
Какво да кажа?

КНЯЗЪТ

Опиши ѝ ярко
как пламенна е моята любов
и удиви я с разказа вълнуващ
за верността ми! Нека да почувства
как адски страдам! Мисия такава,
аз мисля, по-добре ще подобава
на юноша чаровен като теб,
отколкото на пратеник тържествен.

ВИОЛА

Не зная, княже.

КНЯЗЪТ

Знай го, знай го, момко,
зашпото клевета ще бъде просто,

ако ти каже някой, че си мъж!
Дианините устица едва ли
по-сочни са от твойте; чист и звънък
гласът ти е като гласче девиче!
Като че ли за роля на момиче
създаден си! Звездите ти вещаят
успех във начинанието. Тръгвай!
И нека придружат го двама-трима!...
Не, всички! Предпочитам да съм сам.
Върви, успей и волно и охолно
ще заживееш заедно със своя
щастливец-княз!

ВИОЛА

Отивам, господарю.
Ще сторя всичко да я убедя.

Настрани.

Но как да му докарам друга тук,
като сама го искам за съпруг!

Илизат.

ПЕТА СЦЕНА

В дома на Оливия.

Влизат Мария и Шутът.

МАРИЯ

Не, ако не ми кажеш къде си бил, няма да си отворя в твоя защита устата, колкото сламка да мине! Господарката ми ще те обеси, задето те нямаше толкова време!

ШУТЪТ

И сега не ме е страх, а после пък никак!

МАРИЯ

Зашо?

ШУТЪТ

Зашото бесен от въж се не бои.

МАРИЯ

Казва се „мокър от дъжд“, глупако!

ШУТЪТ

Е, нека господ даде ум на умните, а ние, глупците, ще разчитаме на дарбите си.

МАРИЯ

И с дарба ще те обесят за дългото ти отсъствие. Или ще те изпъдят. Което предпочиташ.

ШУТЪТ

Труден избор. Ако ме обесят на добра примка, не могат да ме оженят за лоша жена. Но и изпъждането не е страшно през лятото.

МАРИЯ

Значи нищо не те свързва с този дом?

ШУТЪТ

Свързва ме, но всяка служба има свое начало и конец.

МАРИЯ

Добре, само внимавай, защото този конец ако се скъса, може да ти се смъкнат гащите.

ШУТЪТ

Добре ме нареди, честна дума! Карай в същия дух! Ако успееш да отучиш и сър Тоби от виното, ще те призная за най-хитрата Евина щерка в цяла Илирия!

МАРИЯ

Дръж си езика, мошенико! За това ни дума! Господарката иде. Гледай да си измъдиши по-умна лъжа за извинение.

ШУТЪТ

О, мъдрост, учи ме на шутовски лудории! Тези умници, които си мислят, че те притежават, така често се оказват палячовци, че палячовците като мен, които си знаят колко им липсваши, могат да минат за философи. Как казваше Квинапалус^[13]? „По-добре мъдър луд, отколкото луд мъдрец.“

Влизат Оливия, Малволио^[14] и свита.

Да ви благослови бог, господарко!

ОЛИВИЯ

Изгонете тази въплотена глупост!

ШУТЪТ

Не чувате ли, господа? Изгонете господарката!

ОЛИВИЯ

Мълк! Ти си един празен шут. Не искам да те виждам! При това ставаш все по-разпуснат!

ШУТЪТ

Два гряха, господарко, които доброто вино и добрият съвет лесно лекуват. Дайте на празния шут да си пийне и няма вече да е празен! Посъветвайте разпуснатия да се постегне и ако се поправи, няма да е вече разпуснат; а ако не се поправи, извикайте кърпача да го закърпи! Защото всяко изправяне е всъщност кърпеж: добродетелта, която е посъгрешила, има кръпка от порок; а порокът, който се е изправил — само лепка от добродетел. Ако този силогизъм ви върши работа — добре! Ако не — здраве! Рогата са нещастие, а красотата — цвете за мирисане... Господарката заповяда да изгоните въплотената глупост. Хайде, повтарям, изгонете господарката!

ОЛИВИЯ

Ти знаеш, господинчо, че ги помолих да изгонят теб!

ШУТЪТ

Недоразумение от най-висша степен! Господарко, „*cicullus non facit monachum*“, тоест качулката монах не прави и още по тоест — шутовската ми гугла не означава, че и мозъкът ми е пълен със звънчета. Разрешете да ви докажа, че глупостта е въплотена във вас!

ОЛИВИЯ

И се надяваш да успееш?

ШУТЪТ

Като нищо, мадам.

ОЛИВИЯ

Добре, опитай!

ШУТЪТ

Само че първо ще трябва да изтърпите един урок по вероучение на въпроси и отговори. Добродетелна сестро, готова ли сте

да отговаряте?

ОЛИВИЯ

Готова, по липса на по-добри развлечения.

ШУТЪТ

Неповторима графиньо, защо сте в траур?

ОЛИВИЯ

Неповторими глупако, защото жаля покойния си брат.

ШУТЪТ

Сигурно душата му е в ада, мадам!

ОЛИВИЯ

Сигурно е, че е в рая, глупако!

ШУТЪТ

Но, мадам, щом душата му е в рая, защо тогава го жалите?
Това е глупост и тя е въплотена във вас! Господа, изгонете
господарката оттук!

ОЛИВИЯ

Как ви се струва, Малволио, този шут започва сякаш да се
поправя?

МАЛВОЛИО

О, да, госпожо. И ще продължи така, докато го разтърси
смъртният гърч. Старостта, която води към упадък разумните, събужда
у лудите нови сили.

ШУТЪТ

Господ да ви прати, господине, скоропостижна старост,
която да подсили лудостта ви! Сър Тоби, който от лов разбира, би се
заклел, че аз не съм лисица, но и не би заложил спукана пара, че вие не
сте див петел.

ОЛИВИЯ

Как ще отговорите на туй, Малволио?

МАЛВОЛИО

Изразявайки учудването си от факта, че ваша милост може да намира забава в един разговор с подобен безсолен нахалник. Завчера бях неволен свидетел на това как един обикновен площаден смешник, който нямаше ум за пет пари, го сравни със земята. Вижте го сега, той е сбръчкан като празен мехур. Когато не се смеете на шегите му и не го поощрявате, мърква като риба. Ако искате моето мнение, сериозните хора, които посрещат със смях всяка глупост на тези глумци, сами стават техни палячовци.

ОЛИВИЯ

О, Малволио! Вие страдате от болезнено самолюбие и не можете да преварите и най-бездобрата шега. Когато човек е снизходителен, велиcodушен и чужд на всяка мнителност, той приема като сачмици за врабци тези закачки, които на вас се виждат топовни ядра. Шутът не засяга никого, макар и да си прави шега с всичко, както разумният не се шегува с нищо дори когато осъжда много неща.

ШУТЪТ

Господарко, дано Меркурий^[15] те надари със способност да послъгваш, защото говориш добро за шутовете!

Влиза отново Мария.

МАРИЯ

Един млад господин чака на входа, господарко, и настоява да го приемете.

ОЛИВИЯ

От княз Орсино навярно?

МАРИЯ

Не зная, мадам, но е красив и с добра свита.

ОЛИВИЯ

А кой от моите хора го занимава?

МАРИЯ

Вуйчо ви, графинъо, сър Тоби!

ОЛИВИЯ

О, боже! Изведи го оттам! Той говори само глупости и ще ме изложи съвсем!

Мария излиза.

Идете вие, Малволио! Ако пак е изпратен от княза, аз съм болна или излязла — изобщо отпратете го!

Малволио излиза.

Сега разбра ли, приятелю, че шагите ти са се изтъркали и никого не разсмиват?

ШУТЬТ

Но ти ни защити така, господарко, сякаш първородният ти син, който още не се е родил, се готови за нашата професия. Дано му натъпче бог главата с ум и разум, защото знам вече един от вашия род — ето го, пристига! — който има много дантелени мозъчни ципи.

Влиза сър Тоби.

ОЛИВИЯ

Знаех си, пак е пийнал!... Кой е на входа, вуйчо?

СЪР ТОБИ

Някакъв човек.

ОЛИВИЯ

То се знае. Но какъв човек?

СЪР ТОБИ

Един чов... хълъц!... Да му се не видят и маринованите херинги!... Какво се смееш, глупче! Ама пък как ми се спи!

ШУТЬТ

Ай, ай, сър Тоби!

ОЛИВИЯ

Вуйчо, вуйчо! Как можахте да се напиете до такава летаргия!

СЪР ТОБИ

Литургия? Каква литургия? Далеч от мен тези работи!... Има там някакъв човек на входа...

ОЛИВИЯ

Разбрахме. И кой е той?

СЪР ТОБИ

Който и да е! Ако ще да е и дяволът, пет пари не давам! Все ми е едно!

Излиза.

ОЛИВИЯ

Кажи сега, шуте, на какво прилича пияният?

ШУТЬТ

На удавник, на глупак и на луд: от първата гълтка в повече — глупее, от втората — лудее, а от третата — се удавя!

ОЛИВИЯ

Извикай тогава пристава да освидетелства вуйчо ми — той е вече в трета степен — на дъното. Пази го да не направи нещо.

ШУТЪТ

Не, той е още във втората — само лудее. Отивам, господарко. Шут да пази луд — докъде стигна светът!

Излиза.

Влиза Малволио.

МАЛВОЛИО

Господарко, въпросният млад човек се кълне, че каквото и да ставало, щял да говори с вас. Заявих му, че сте болна, но той ми каза, че това му било известно и тъкмо затуй трябвало да ви говори. Съобщих му, че спите, но се оказа, че той и това знаел и във връзка с него бил дошъл да ви говори. Какво друго да му кажа, господарко? Той е укрепен срещу всеки отказ!

ОЛИВИЯ

Кажете му просто, че няма да говори с мене.

МАЛВОЛИО

И това му казах. Но той каза, че щял да стърчи пред входа ви като стълб пред съдийски дом^[16], че ако искахме, сме могли да го използваме като подпора за пейка, но че бил решил да ви говори.

ОЛИВИЯ

Какъв род човек е?

МАЛВОЛИО

От мъжки род, господарко.

ОЛИВИЯ

Но как изглежда отвън?

МАЛВОЛИО

Отвън изглежда нахален, а кой знай какъв ще стане, ако го пуснем вътре.

ОЛИВИЯ

Да, но на каква възраст е?

МАЛВОЛИО

Недостатъчно възрастен за мъж, господарко, и недостатъчно млад за момче: неуздяла шушулка или зелена ябълка. Нещо, тъй да се каже, като морето между прилив и отлив. С прилична външност е и притежава хаплив език, макар че има още мляко по устните, ако бих могъл да се изразя така.

ОЛИВИЯ

Поканете го да влезе. И повикайте камериерката ми!

МАЛВОЛИО

Госпожице, господарката ви вика!

Излиза.

Влиза отново Мария.

ОЛИВИЯ

Подай воала ми. Лицето скрий ми!
Ще трябва — няма как — да се изслуша
поредното послание на княза.

Влиза Виола със Свитата си.

ВИОЛА

Простете, коя тук е уважаемата господарка на този дом?

ОЛИВИЯ

Обръщайте се към мене! Аз ще ви отговарям заради нея.
Какво желаете?

ВИОЛА

О, лъчезарна, изящна и несравнима хубавица... Красавици, моля ви, кажете ми: нали говоря именно с господарката на този дом; защото не съм се срещал досега с нея, а не бих желал да хабя на вятъра красноречието на своето приветствие, което не само е изящно съчинено, но и ми струващо много усилия, докато го науча наизуст. Моля ви да не се шегувате с мене, защото съм извънредно чувствителен дори и към най-леката неучтивост.

ОЛИВИЯ

Откъде идете, господине?

ВИОЛА

Трябва да се придържам към текста, който съм заучил, а този въпрос не е предвиден в ролята ми. Благородна красавица, потвърдете, че вие именно сте господарката на дома, за да пристъпя към речта си.

ОЛИВИЯ

Да не би да сте актьор?

ВИОЛА

Не, проницателна красавица! Макар да се кълна в острия зъб на завистта, че играя нещо, което не съм. Питам, вие ли сте господарката на дома?

ОЛИВИЯ

Аз съм, ако не ограбвам друга.

ВИОЛА

Ако сте вие, то ограбвате себе си, защото туй, което ви е дадено, за да го отадете, не ви е дадено, за да си го пазите... Но това е вън от задачата ми. Вие сте, значи, господарката и аз мога да мина към възхвалата на вашата хубост, подир което ще навляза в сърцевината на мисията си.

ОЛИВИЯ

Навлизайте направо! Освобождавам ви от възхвалата.

ВИОЛА

Но аз си дадох толкоз труд да я заучя и после тя е много поетична.

ОЛИВИЯ

Толкоз по-голяма е вероятността да е лъжлива. Запазете я за себе си! Чух, че на входа сте се държали нахално и ви приех повече от любопитство да ви видя, отколкото от желание да ви слушам. Ако сте луд, вървете си; ако сте с ума си, бъдете кратък! Днес нямам настроение за празни приказки!

МАРИЯ

Ще вдигнете ли платната, господине? Курс — към вратата!

ВИОЛА

Не, мили юнга, мисля, че за известно време ще легна на дрейф тук. Моля ви, прекрасна графиньо, укротете тази своя разгневена гигантка^[17]!

ОЛИВИЯ

Казвайте, какво искате?

ВИОЛА

Аз нося послание...

ОЛИВИЯ

И то трябва да е ужасно, щом предговорът му е така страшен. Казвайте, да го чуем!

ВИОЛА

То е предназначено само за вашите уши. Не заплашвам с война, нито искам данък. Нося маслинова клонка и думите ми дишат мир и разум.

ОЛИВИЯ

Но сте започнали с грубости. Кой сте и какво желаете?

ВИОЛА

На грубост се научих от приема, който ми бе оказан. А кой съм и какво желая, е тайна, по-строга от тази на девствеността. За вас ще бъде тя свещено откровение, но би я осквернил слухът на друг.

ОЛИВИЯ

Оставете ни сами! Да чуем това откровение.

Мария и Святата излизат.

Е, господине, започвайте проповедта си!

ВИОЛА

Милосърдна дево...

ОЛИВИЯ

Смирено учение, което би могло да се излага надълго. Къде се пази свещеният му текст?

ВИОЛА

В гръдта на Орсино.

ОЛИВИЯ

В гръдта му? А в коя страница на гръдта му?

ВИОЛА

Щом трябва да спазваме стила, в страница първа на сърцето му.

ОЛИВИЯ

О, чела съм я! Чиста ерес! Нещо друго да искате да кажете?

ВИОЛА

Само едно, госпожо: позволете ми да видя за миг лицето ви!

ОЛИВИЯ

Може би имате някаква, тъй да се каже, лична поръчка до моето лице? Вие се отклонихте от текста си. Но нищо, все пак ще вдигнем завеската и ще ви покажем портрета, който ви интересува. Ето, господине, тъй изглеждаме сега. Как ви се вижда изпълнението?

Открива лицето си.

ВИОЛА

Прекрасно, ако е работа само на божията четка.

ОЛИВИЯ

Бъдете спокоен, бойте са естествени — трайни и издържат на дъжд и вятър.

ВИОЛА

О, прелестно лице, върху което природата е смесила тъй нежно червеното и бялото! Графиньо, ще бъдете нечувано жестока, ако запазите такова чудо за гроба и оставите света без копие от него!

ОЛИВИЯ

Бъдете спокоен, господине, не съм тъй коравосърдечна. Ще направя точен опис на всичките си прелести. Те ще бъдат означени с числа и всяка моя частица ще бъде упомената в завещанието ми. Например, първо: устни — две, доста червени; второ: очи — две, сиви, с ресници към тях; трето: шия — една; брадичка — една; и така нататък. Вие навярно сте пратен да ме оцените?

ВИОЛА

Разбирам, вий сте твърде горделива, но дявол да сте, пак сте тъй красива!

Тоз, който ме изпраща, ви обича
тъй силно, че дори да бяхте първа
сред първите красавици, все пак
би трябало да го възнаградите!

ОЛИВИЯ

А как по-точно ме обича той?

ВИОЛА

С поройни сълзи, огнени въздишки
и стонове, раздиращи небето!

ОЛИВИЯ

Но той е известен, че аз не мога
да го обичам. Чувала съм, бил
високодобродетелен и зная,
че е богат и млад, и благорден,
в делата смел, а в мислите свободен,
с прекрасно име, учен и с изящно
телосложение. Но аз не мога
да го обичам. И отдавна той
би трябало да разбере това.

ВИОЛА

Ако ви любех с неговия плам,
със неговата страсть и мъка, знам,
че също бих отхвърлил този отказ.
За мене той би бил неприемлив
и непонятен!

ОЛИВИЯ

Е, добре. И после?

ВИОЛА

И после сплел бих върбова колиба
пред вашата врата и непрестанно
със страстен глас ви бих зовал оттам,

бих писал песни за злочеста обич
и с тях среднощ не бих ви дал да спите
бих викал името ви към скалите
отекващи, така че този вечен
бъбривец — въздухът, да ви повтаря:
„Оливия!“... Не, мир не бих ви дал
за миг между земята и небето
дордето над сърцето мое клето
не се смилите!

ОЛИВИЯ

Бихте може би
добили нещо. От какъв сте род?

ВИОЛА

От по-висок, отколкото подсказва
чинът ми. Благородник съм по кръв.

ОЛИВИЯ

Вървете, благороднико, при княза
и съобщете му, че аз не мога
да го обичам. Нека спре със своите
посланици, освен ако вий сам
наминете, за да ми съобщите
как той приел е отказа ми. Сбогом.
Вземете за услугата!

ВИОЛА

Графиньо,
задръжте си кесията. Не аз,
а моят господар отплата дири.
Дано Амур даде сърце от кремък
на тоз, в когото влюбите се, тъй че
и вие утре, както князът днеска,
да блъскате в заключена врата!
Прощавайте, жестока красота!

Излиза.

ОЛИВИЯ

„От по-висок, отколкото подсказва
чинът ми. Благородник съм по кръв.“
О, вярвам ти! По всичко си такъв!
Език, лице, постъпки, стойка, ум
ти дават петократен герб! Но стой!
Сърце, по-бавно! О, да бил той
на мястото на своя господар!
Тъй бързо хващала таз болест! Чувствам
как образът на младия посланик
прониква с тихи стълки крадешком
на взора ми в разтворения дом!
Боя се, но не мога да се спра!
Малволио!

Влиза Малволио.

МАЛВОЛИО

На вашите услуги
съм, господарко!

ОЛИВИЯ

Бързо настигнете
нахалстващия пратеник на княза!
Вземете този пръстен! Той насила
ми го остави. Вий му го върнете!
Да храня господаря му не бива
с надежди празни. Аз не съм за него.
Ако младежът дойде утре тука,
ще разбере причините. И бързо!

МАЛВОЛИО

След миг ще го настигна, господарко

Излиза.

ОЛИВИЯ

Замаях се! Дано, мой хладен разум,
не те измами външната съблазън!
Съдба, човек е слаб, за да решава.
Каквото кажеш ти, това да става!

Излиза.

[13] Квинапалус — измислено име. ↑

[14] Малволио — името на домоуправителя произлиза от италианското *mala voglia* — злонамереност. ↑

[15] Меркурий (митол.) — римски бог на търговците и крадците (Хермес у гърците). ↑

[16] „....като стълб пред съдийски дом...“ — пред входа на помещението, в което заседавал окръжният съдия по Шекспирово време, обикновено имало забити два стълба с пейка между тях, на която седели просителите или задържаните. ↑

[17] „....гигантка...“ — намек за дребния ръст на Мария. ↑

ВТОРО ДЕЙСТВИЕ

ПЪРВА СЦЕНА

На морския бряг.

Влизат Антонио и Себастиан.

АНТОНИО

Зашо не останете още при мен? Или нека поне ви придружа!

СЕБАСТИАН

Не, Антонио, благодаря ти. Над мене светят мрачни звезди и пагубността на моята съдба може да повлияе и на твоята. Моля те, остави ме да нося сам бедите си — ще бъда лоша отплата за твоята привързаност, ако стоваря някоя от тях върху теб.

АНТОНИО

Кажете ми поне къде отивате!

СЕБАСТИАН

И това не мога, защото тръгвам без определена цел. Но забелязвам в тебе чудесната черта на скромността, която те възпира да изтръгнеш от мен онova, което бих искал да запазя за себе си. И тъкмо затова се чувствам задължен от възпитанието да ти се открия. Знай, Антонио, че макар да се наричах досега Родриго, истинското ми име е Себастиан. Аз съм син на оня Себастиан от Митилин^[18], за когото ми каза, че си чувал. Той оставил две деца — мене и сестра ми, — родени в един и същи час. О, зашо не пожела небето да ни даде и едновременна смърт! Но ти измени всичко, като ме измъкна от пленестите вълни цял час след като те бяха погълнали сестра ми.

АНТОНИО

О, горката!

СЕБАСТИАН

Една девойка, за която — макар да си приличаме много с нея — мнозина казваха, че е красива. Аз, разбира се, не можех да вярвам изцяло на възторзите от нейната външност, но колкото до душата ѝ, смея да заявя, че и завистта дори беше принудена да я признае за прекрасна. Морето я погълна, но напразно очите ми се опитват да удавят в солените си води спомена за нея!

АНТОНИО

О, колко сте нещастен! Простете ми, моля ви, за скромния прием.

СЕБАСТИАН

Не, ти ми прости за грижите, които ти създадох!

АНТОНИО

Ако не искате да убиете един, който ви обича, позволете ми да бъда ваш слуга!

СЕБАСТИАН

Ако ти не искаш да убиеш един, когото си спасил, не настоявай! Гръдта ми прелива от нежност, а аз тъй приличам по нрав на майка си, че още миг и очите ще ме издадат. Отивам в двореца на княз Орсино. Сбогом!

Излиза.

АНТОНИО

Да те закрилят всички божества!
Аз имам неприятели в двореца.
Ако не бяха те, не бих оставил
да ме очакваш дълго... Не, отивам!
За този момък, толкоз мил и драг,
бих срецинал най-жестокия си враг!

Излиза.

[18] Митилин — главен град на остров Лесбос. ↑

ВТОРА СЦЕНА

Улица в столицата.

Влизат Виола и Малволио.

МАЛВОЛИО

Не бяхте ли вие току-що при графиня Оливия?

ВИОЛА

Току-що, господине — с умерен ход успях да дойда само
дотук.

МАЛВОЛИО

Графинята ви възвръща този пръстен, господине. Бихте ми
спестили труда, ако си го бяхте взели обратно сам. Графинята ви моли
да внушите на господаря си безнадеждната увереност, че тя не го
желае. И още: тя каза да не сте дръзнали да идвate вече при нея освен
за да й съобщите как князът е приел отблъсъка ѝ. Вземете!

ВИОЛА

Но тя го взе от моята ръка —
обратно аз не ща да го приема!

МАЛВОЛИО

Нищо подобно, господине! Вие нахално сте й го хвърлили и
тя нареди той да ви бъде върнат по същия начин. Ако мислите, че си
струва да се наведете за него — ей го пред очите ви; ако не — нека
бъде на този, който го намери!

Излиза.

ВИОЛА

Не съм й дала пръстен! Не разбирам

какво туй значи! Ах, дано не я е
омаял моят образ! Май е тъй!
Тя гледаше ме с ей таквиз очи
и просто ѝ се сплиташе езикът!
Изглежда, се е влюбила във мен
и хитростта на пламналата страст
ме кани с грубостта на тоз приятел.
Не щяла пръстена на моя княз —
но моят княз не ѝ е пращал пръстен!
За мен е той, разбирам. И ако
това е тъй — а то е тъй — горката,
за нея щеше да е по-добре
да бе се влюбила в безплътен сън!
О, външност, днес разбирам как със тебе
Лукавия подмамва нас, глупачки,
и как без труд двуличните красавци
успяват своя лик да отпечатат
във воська на женските сърца!
О, клети ний, създадени сме слаби,
но що да правим, като сме такива?
Не виждам изход! Моят господар
е влюбен в нея; аз — природно чудо —
увлечена съм в него; а пък тя
— измамена — е пламнала по мене!
И нямам как: доколкото съм мъж,
на Княза случаят е безнадежден;
доколкото — обратно — съм жена,
графинята напразно ще въздиша.
Ела и помогни ми, бъден ден —
тоз възел твърде стегнат е за мен!

Излиза.

ТРЕТА СЦЕНА

В дома на Оливия.

Влизат сър Тоби и сър Андрю.

СЪР ТОБИ

Ела, ела, сър Андрю! Щом човек е още на крак след полунощ, може да се каже, че е на крак рано. А да си на крак рано, е добро за здравето. „*Diluculo sulgere*“^[19], нали знаеш?

СЪР АНДРЮ

Бога ми, не знам, но знам, че щом си лягаш късно, значи, си лягаш късно.

СЪР ТОБИ

Невярно заключение, което ми е омразно като празна чаша! Щом човек си ляга след полунощ, значи си ляга рано. А да си лягаш рано, е също полезно за здравето. Или животът не е направен от четири елемента^[20]?

СЪР АНДРЮ

Така казват, но аз мисля, че е направен от ядене и пиене.

СЪР ТОБИ

Ти си бил велик учен, сър Андрю! Тогава да ядем и пием!
Ей, Мариано, кана вино, казах!

Влиза Шутът.

ШУТЪТ

Здравейте, гълъбчета! През колко байра сте се подушили?

СЪР ТОБИ

През колкото си ни подушил и ти. Ела да изревем нещо в хор!

СЪР АНДРЮ

Вярно, този шут има чуден глас. Бих дал четиридесет шилинга да имам крак като неговия и такова сладкопойно гърло. Ти наистина беше отличен снощи, когато разправяше за страшния Пигромитус^[21] и за това, как Блудкаците пресекли еквакватора. Чудесно беше! Аз ти пратих шест пенса^[22] за твоята красавица. Получи ли ги?

ШУТЪТ

Да, господине! И използвах вашата щедроватост за подполни цели с моята мила. Това е вярно, както е вярно, че на Малволио носът му е шик като дръжка на камшик, че моята мила е като камила и че мирмидонците^[23] са били хилави, макар да са били бойци Ахилови!

СЪР АНДРЮ

Отлично! Тази скороговорка беше даже по-добра от снощните. Сега една песен!

СЪР ТОБИ

Хайде, ето ти шест пенса. Изпей нещо!

СЪР АНДРЮ

И още толкоз от мен. Когато един рицар плаща...

ШУТЪТ

Каква да бъде: любовна или поучителна?

СЪР ТОБИ

Любовна, любовна!

СЪР АНДРЮ

По дявола поученията!

ШУТЪТ (*nee*)

„Де се бавиш, мое цвете?
Чуй как твоят мил зове те
с бликащ от сърцето зов:
стига скита и се мая,
всяко скитане накрая
свършва в ласки и любов!“

СЪР АНДРЮ

Чудесна! Това се казва песен!

СЪР ТОБИ

Хубаво! Карай нататък!

ШУТЪТ (*nee*)

„Че любов не се отлага,
тя веднъж ако избяга,
де ще иде, се не знай!
Не отвръщай: време има.
Днеска ме люби, любима.
Младостта не е без край!“

СЪР АНДРЮ

Меден глас, честна рицарска дума!

СЪР ТОБИ

И каква увличаща ария.

СЪР АНДРЮ

Да, ужасно заразителна!

СЪР ТОБИ

Истинска малария! Но хайде сега, ще изпеем ли нещо така, че небето да се разтърси? Ще разгоним ли всички кукумявки от гората или напротив? Ще ревнем ли една така, че и тъкачът да си запуши ушите? Ще или не, питам!

СЪР АНДРЮ

Ще! Щом е за пеене, аз съм ял от коза крак!

СЪР ТОБИ

То си личи от гласа ти!

СЪР АНДРЮ

Точно така! Хайде да изпееем за негодника!

ШУТЬТ

Онази, „Спри, негоднико проклет!“? Може. Но помнете, че сам сте ме заставили да ви викам „негодник“, рицарю!

СЪР АНДРЮ

Хе, колко пъти съм заставял хората да ми викат така! Хайде, шуте, ти почни: „Спри, негоднико проклет!“

ШУТЬТ

Е, хем „почни“, хем „спри“!

СЪР АНДРЮ

Добре го каза, браво! Хайде сега!

Пеят в канон.

Влизা Мария.

МАРИЯ

Какъв е този котешки концерт! Да не ми викат Мария, ако господарката не е вече заповядала на домоуправителя Малволио да ви изхвърли навън.

СЪР ТОБИ

Твоята господарка е една ярка, нейният Малволио е краставица в олио, а ние знаем сме трима къркачи!

Пее.

„Ние сме трима веселяци“... Какво си представяш? Аз съм ѝ роднина и понеже сме от същата кръв, не може да ме изпъди като такъв. Аз си живея тук и това е!

Pee.

„Живял човек във Вавилон,
тralала и тralалон!...“

ШУТЪТ

Шут да не съм, ако рицарят не е по-добър шут от мен!

СЪР АНДРЮ

Да, такива сме ние, като изпаднем в настроение. Той е малко по-изтънчен, но аз пък съм по-естествен!

СЪР ТОБИ (*nee*)

„О, дванайсти декември, о, радостен ден!“

МАРИЯ

Шт! Тихо, за Бога!

Влиза Малволио.

МАЛВОЛИО

Господа, вие луди ли сте или какво? Нима не притежавате нито разсъдък, нито възпитание, та крещите посред нощ като пияни кърпачи! Домът на моята господарка не е кръчма, за да ревете в него своите грубиянски песни, без дори да предприемете опит за омекотяване на гласовете си. Нямате ли чувство за тект, не знаете ли да спазвате рамките на приличието?

СЪР ТОБИ

Ние чувство за тект имаме и си го спазваме. И изобщо марш през рамката на вратата!

МАЛВОЛИО

Сър Тоби, трябва да поговоря с вас без заобикалки. Моята господарка ме помоли да ви кажа, че макар да ви е дала подслон като на роднина, тя не е склонна да търпи повече безпорядъка ви. Ако можете да се отчуждите от безобразията си, нейният дом ще бъде на ваше разположение; в противен случай тя, речете ли да се разделите с нея, охотно ще ви пожелае добър път.

СЪР ТОБИ (*nee*)

„Прощавай, мила, смърт за мене тропа!“...

МАРИЯ

Не умирайте, сър Тоби!

ШУТЪТ (*nee*)

„Наистина той вече хвърля топа!“

МАЛВОЛИО

Значи, така?

СЪР ТОБИ (*nee*)

„Но още жив съм аз!“...

ШУТЪТ (*nee*)

„Ще чакаме тогаз!“

МАЛВОЛИО

Голямо възпитание, няма какво да се каже!

СЪР ТОБИ (*nee*)

„Върви си, бледа смърт!“

ШУТЪТ (*nee*)

„Какъв характер твърд!“

СЪР ТОБИ (*nee*)

„Върви си, смърт! Аз искам да живея!“

ШУТЪТ (*nee*)

„А ние се надявахме на нея!“

СЪР ТОБИ

Пееш фалшиво и се надяваш напразно!... А ти, господинчо мой, забравяш, че си един домоуправител и нищо повече! Мислиш ли, че понеже твоя милост е такъв светец, та вече няма да има на този свят вино и баници?

ШУТЪТ

Кълна се в света Ана и пивото ще има още да ни щипе небцето!

СЪР ТОБИ

Точно! Хайде, господине, къш в кухнята да си лъскаш с хляб златния гердан^[24]! Кана вино, Мария!

МАЛВОЛИО

Госпожице Мери, ако не ценехте тъй ниско благосклонността на моята господарка, вие не бихте оказвали съдействие на такава безнравственост. Но бъдете спокойна, тя ще узнае за всичко!

Излиза.

МАРИЯ

Я си яж ушите!

СЪР АНДРЮ

Ще бъде живо удоволствие — като чаша студена вода, когато си гладен — да го извикам на дуел, а после да не се явя и да го направя за смях!

СЪР ТОБИ

Извикай го, рицарю! Аз ще ти напиша предизвикателството или ще му го предам устно от твоето име.

МАРИЯ

Мили сър Тоби, бъдете по-кротък поне тази нощ! След посещението на новия княжески пратеник графинята е много неспокойна. Колкото до месьо Малволио, оставете го на мене. Ако не го завъртя около кутрето си и не го направя за смях пред всички, значи съм толкоз глупава, че не мога на две магарета слама да разделя. Сигурна съм, че ще успея.

СЪР ТОБИ

Кажи, кажи и на нас, как? И що за човек е той?

МАРИЯ

Малко пада от пуританите^[25].

СЪР АНДРЮ

О, ако бях сигурен в това, щях да го пребия като куче!

СЪР ТОБИ

Само защото е пуритан? А имаш ли формални причини за това?

СЪР АНДРЮ

Формални нямам, но имам инакви.

МАРИЯ

Всъщност той не е и никакъв пуритан, и изобщо не е нищо определено! Той е само един мръсен мазник и нагаждан, един надут пуйк, който зубри оттук-оттам важни думи и ги ръси като свои наляво и надясно. Такъв един самодоволен и самомнителен, и самовлюбен, който се мисли за толкоз натъпкан със съвършенства, че всички, щом го видят, трябва да се захласват по него! И аз ще използвам тъкмо тази негова слабост за своето отмъщение.

СЪР ТОБИ

И какво мислиш да правиш?

МАРИЯ

Ще посия по пътя му едно-две мъгляви любовни писъмца и тъй ще опиша в тях цвета на брадата му, израза на очите му, челото му, цялото му телосложение, походката му, че той ще се види като на портрет. Почекът ми тъй си прилича с почерка на вашата племенница, графинята, че често, когато намерим нещо написано отдавна, не можем да решим чия ръка го е писала, моята или нейната.

СЪР ТОБИ

Предчувствам гаврата!

СЪР АНДРЮ

И аз я подушвам с носа си!

СЪР ТОБИ

Той ще помисли, че писмата са от моята племенница и че тя се е влюбила в него!

МАРИЯ

Да, точно на това конче залагам.

СЪР АНДРЮ

И вашето конче ще направи от него магаре!

МАРИЯ

Магаре, и то какво!

СЪР АНДРЮ

Чудно ще бъде!

МАРИЯ

Чудо и половина, уверявам ви! Моето лекарство ще го раздруса ей така! Вие, двамата, и шутът с вас, ще се скриете близо до мястото, дето той ще намери писмото. Наблюдавайте го само как ще го тълкува! А сега в леглата и сънувайте утрешното веселие. Лека нощ.

Излиза.

СЪР ТОБИ

Лека нощ, Пентезилейо^[26], исполинска царице на амазонките!

СЪР АНДРЮ

Весело момиче. Харесва ми, ей богу!

СЪР ТОБИ

Пилещарче чиста порода. И ме обожава. Но кой ти гледа!

СЪР АНДРЮ

И мене веднъж една ме обожаваше!

СЪР ТОБИ

Да вървим да спим, рицарю! Ще трябва да пратиш за още пари.

СЪР АНДРЮ

Но ако не успея да получа племенницата ви, ще закъсам съвсем.

СЪР ТОБИ

Ти прати за пари, пък за това не се беспокой! Ако не успееш, наречи ме рязан шопар!

СЪР АНДРЮ

И ще ви нарека, да не мислите! Ще го направя, каквото ще да казвате!

СЪР ТОБИ

Добре, добре! Ела да сгреем сега малко винце — вече е късно за лягане. Горе главата, рицарю, върви след мене, рицарю!

Излизат.

[19] „Diluculo sur gere“ (лат.) — пълният текст на максимата е „Diluculo surgere saluberrimum est“ — „Ставането призори е извънредно здравословно“. ↑

[20] „...от четири елемента...“ — според древните философи всичко съществуващо било образувано от четирите стихии (елементи): земя, вода, въздух и огън. ↑

[21] „...Пигромитус...“ и т.н. — измислени имена, навсярно иронизиращи фалшивата ученост. ↑

[22] „...пенса...“ — дребна английска монета, равна на 1/12 част от шилинга. ↑

[23] Мирмидонци — гръцко племе, произхождащо от остров Егина. В Троянската война от него била съставена войската на Ахил. ↑

[24] „...златния гердан...“ — домоуправителите на знатните къщи носели на шията си златна верижка — знак на положението им в дома. ↑

[25] Пуритани (от латинското puritas — чистота) — калвинистко течение в Англия от XVI и XVII век, което в началото се развива в рамките на английската църква, а по-късно започва да се отделя организационно от нея. Пуританите проповядвали аскетизъм, деловитост, пестеливост и изобщо изразявали идеологията на буржоазията и на обуржоазилата се аристокрация в борба с феодално-абсолютисткия режим. Пуританите са били заклети врагове на театъра като зрелище, развращаващо нравите. ↑

[26] Пентезилея (митол.) — царица на амazonките, взела участие в Троянската война на страната на троянците. Името й е използвано тук шеговито във връзка с войнствеността — и може би с дребния ръст — на Мария. ↑

ЧЕТВЪРТА СЦЕНА

В двореца на княза.

Влизат Князът, Виола, Туро и други.

КНЯЗЪТ

Душата ми за музика жадува.
Цезарио, как беше тази песен,
която чухме снощи? Бе наивна
и старомодна уж, а уталожи
скръбта във мене по-добре от всички
измислени мелодии и думи
на трескавите днешни времена.
Поне един куплет!

ТУРИО

Съжалявам, княже, но този, когото сте чули да я пее, не е
тук.

КНЯЗЪТ

А кой е той?

ТУРИО

Шутът Фесте, господарю. Един смешник, когото бащата на
графиня Оливия много харесваше. Трябва да е нейде из двореца.

КНЯЗЪТ

Викнете го! А вие подхванете
мелодията!

Tуро излиза.

А пък ти, младежо,

ела насам! Ако узнаеш нявга
на любовта страданията сладки,
ще разбереш тогаз на своя княз
непостоянството: когато любим,
изменчиви са всичките ни чувства
освен онуй единствено — към тази,
която любим... Как ти се хареса
мелодията тук?

ВИОЛА

О, тя изпълни
със сладко ехо залата, в която
царува любовта^[27].

КНЯЗЪТ

Ах, колко тънко!
Макар че млад си, чувствам — твоят поглед
потапял се е вече в нечий друг,
за да подири там ответно чувство.
Така ли е, кажи!

ВИОЛА

Съвсем за кратко,
със ваше позволение.

КНЯЗЪТ

Усетих!
А как изглежда прелестната цел
на чувствата ти?

ВИОЛА

Като вас, мой княже.

КНЯЗЪТ

Тежко ти, ха! А на години как е?

ВИОЛА

И на години също като вас.

КНЯЗЪТ

Какво? Че много стара! Не, жената по-млада трябва да е от мъжа си, тогава тя към него се пригажда, за да държи сърцето му до края; защото, момко, можем да се хвалим, но чувствата у нас са по-нетрайни, повърхностни, несигурни, летливи, отколкото у тях.

ВИОЛА

Уви, така е!

КНЯЗЪТ

Затуй избирай любовта си млада.
Жената, знай, е розов цвет през май.
Разкошна е, но твърде кратко трай.

ВИОЛА

А някога дори окапва вяла,
едва до съвършенство доживяла!

Влиза отново Турио, следван от Шута.

КНЯЗЪТ

Ела, изпей ни песента от снощи!
Цезарио, послушай я и ти!
Тя стара е, но пристрастна и сърдечна.
Старици си я спомнят край чекръка
или на стана, и моми я пеят,
потраквайки с иглите за дантели.
Наивна и невинна, тя припомня
със искреното си любовно чувство
доброто старо време.

ШУТЪТ

Мога ли да започна, ваша светлост?

КНЯЗЪТ

Да, пей!

Музика.

ШУТЪТ (*nee*)

„Ах, ела, ах, ела, смърт,
загърни ме във мрачен покров!
Ах, елмаз, ах, елмаз твърд
е сърцето на моята любов!
Ковчега ми със черна пръст
зарийте вие
и мястото шумакът гъст
да скрие!

Даже цвят, даже цвят ням
да не казва къде съм зарит!
Даже брат, даже брат сам
да не сяда до надпис изтрит!
И спомен вече отзучал
да не събужда
в сърцата влюбени печал
без нужда!“

КНЯЗЪТ

Вземи за своя труд!

ШУТЪТ

Какъв труд, княже! Аз пея за свое удоволствие!

КНЯЗЪТ

Тогава удоволствието плащам.

ШУТЬТ

Тук си прав, княже. За удоволствията се плаща рано или късно.

КНЯЗЪТ

Сега прости ми, че ще се простим.

ШУТЬТ

Да те закриля богът на меланхолията и кажи на шивача си да ти шие винаги дрехите от преливаща се тафта, защото душата ти мени всеки миг оттенъците си като опал. Такива постоянни люде като тебе, княже, би трябвало да бъдат качвани на кораби и пускани да плават към пристанището, което им хрумне, по курса, който им скимне, и според вятъра, който духне. Щастлив път, ваша светлост!

Излиза.

КНЯЗЪТ

Останалите, моля, да излязат.

Турио и другите освен Виола излизат.

Цезарио, иди за втори път
при моята повелителка жестока.
Кажи й, че за чистото ми чувство
без стойност са нечистите земи,
че аз съм безразличен към благата,
с които е дарена от Съдбата,
че само тез съкровища, които
Природата е пръснала във нея,
привличат мощно моята душа!

ВИОЛА

Но ако тя не ви обича, княже?

КНЯЗЪТ

Не може да ми отговори тъй!

ВИОЛА

А да речем, че някоя жена —
съвсем възможен случай! — ви обича
тъй, както вий — Оливия. И вие
й отговорите: „Не ви обичам“,
ще бъде ли тя умна, ако каже:
„Не може да ми отговаря тъй!“

КНЯЗЪТ

Къде ти крехко тяло на жена
ще удържи бушуване подобно
на моето! На женското сърце
вместимост липсва, за да може в него
да се помести част от моята страст.
В жената чувството е от небцето,
а не отвътре, и минава бързо
в пресищане, а после във отврата.
А любовта във мене е море,
тя гълта всичко и не може нивга
да се задоволи. Не ми сравнявай
онуй, което би могла да чувства
жена към мене, с чувството, което
към дивната Оливия влече ме!

ВИОЛА

Все пак аз знам...

КНЯЗЪТ

Какво ли знаеш ти!

ВИОЛА

Аз знам каква е женската любов.
Жените са тъй верни като нас.

Единствената дъщеря, която
баша ми имаше, обикна страстно,
тъй както — чувствам — аз ви бих обикнал,
да бях жена.

КНЯЗЪТ

И как завърши туй?

ВИОЛА

Със бяла страница, любими княже.
Тя кри докрай дълбокото си чувство
и тайната, подобно таен червей
във млада пъпка, бавно ѝ подточи
руменината. Тъй си тя остана,
с усмивка тъжна, меланхолно бледа,
като изваян в мрамор образ ням
на Примирението. Туй нима
не казва нищо? Княже, ний, мъжете,
премного шумно се кълнем и верим,
но щом речем делата си да мерим,
излизаме пред този съд суров
богати с думи, бедни на любов.

КНЯЗЪТ

Как свърши туй? Нима умря сестра ти?

ВИОЛА

От всички дъщери и синове
на бащината къща само аз съм
на тоя свят... Макар че може би...
Да тръгвам, значи?

КНЯЗЪТ

Да. Вземи таз брошка
и с нея на графинята предай,
че любовта ми откази не знай!

Илизат.

[27] „...залата, в която царува любовта...“ — т.е. сърцето. ↑

ПЕТА СЦЕНА

В градината на Оливия.

Влизат сър Тоби, сър Андрю и Фабиан.

СЪР ТОБИ

Идеш ли, месъо Фабиан?

ФАБИАН

А как мислите! Да ме сварят в казан с черна жълчка, ако изпусна един миг от целия номер!

СЪР ТОБИ

Нима толкоз ти е дотрявало да гледаш как жестоко ще бъде подигран този мръсен стипца, този мазен и подъл кучи доносник?

ФАБИАН

Не, но само ще скочам до небето от радост. Той ме злепостави пред графинята зарад една борба на мечки с кучета.

СЪР ТОБИ

Сега него ще го разиграем като мечка, докато позеленее от яд. Нали, сър Андрю?

СЪР АНДРЮ

Да пукнем, ако не позеленее!

СЪР ТОБИ

Ето я и нашата малка хитруша!

Влиза Мария.

Какво става, бисерче мое индийско?

МАРИЯ

Скрийте се и тримата зад чешира! Малволио иде по тази алея. Стоя половин час на слънце да учи сянката си на изящни движения. Не го изпускате, ако искате да си умрете от смех — писмото ще го превърне в самовлюбен идиот. Крийте се да не ви види!

Пуска на земята писмо.

Ей го рибока! Сега ще го пипнем с гъделичкане под хрилете?

Влиза Малволио.

МАЛВОЛИО

Всичко зависи от случая! Да ще да ми провърви! Мария ми каза, че графинята имала слабост към мене; а и тя самата веднъж почти ми намекна, че ако би обикнала някого, то той би бил от моя тип. Освен туй тя се отнася към мене с повече уважение, отколкото към другите от дома. Как да си обясня това?

СЪР ТОБИ

Какъв самовлюбен петел!

ФАБИАН

Тихо! Още не се е надул съвсем. Гледайте го сега, пуяка му с пуяк, как ще разпери опашка!

СЪР АНДРЮ

Ръцете ме сърбят! Ще скоча да го пребия!

ФАБИАН

Тихо!

МАЛВОЛИО

Да стана граф Малволио!...

СЪР ТОБИ
Ах, негодяй!

СЪР АНДРЮ
Застреляйте го! Дайте ми пищова!

ФАБИАН
Ш-шт! Тихо!

МАЛВОЛИО
Има такива случаи. Графиня Стрейчи^[28] не се ли омъжи за своя камерлакей?

СЪР АНДРЮ
У-у-у, Месалин^[29] мръсен!

ФАБИАН
Вече е с двата крака! Гледайте къде ще го откара манията му!

МАЛВОЛИО
Седя под балдахина, три месеца след женитбата...

СЪР ТОБИ
Абе няма ли един арбалет^[30]? Искам да го застрелям в окото!

МАЛВОЛИО
...извиквам подчинените си и заставам пред тях, облечен в кадифен халат с бродерии, след като съм оставил на дивана своята Оливия, разхвърляна и потънала в сладък сън...

СЪР ТОБИ
Огън и сяра! Пали фитила!

ФАБИАН

Тихо, тихо!

МАЛВОЛИО

...И тогава ми хрумва да ги постегна малко. Бавно-бавно ги обхождам със строг поглед, който им казва, че зная кой съм аз и че ще съумея да накарам и тях да знаят какво са. После давам нареддане да повикат моя сродник Тоби...

СЪР ТОБИ

Бомби и гранати! На парчета да стане!

ФАБИАН

Тихо! Тихо, ви казвам! Ще развалите всичко!

МАЛВОЛИО

...Седмина от моите хора с послушен подскок се отправят да го дирят. Аз чакам, сбърчил вежди. И може би навивам часовника си или си играя с... с нещо, с някаква скъпоценност. Тоби се приближава, прави ми дълбок поклон...

СЪР ТОБИ

Ще му скъсам врата като на пиле!

ФАБИАН

Тихо! Мълчете, колкото и думите да ви издуват!

МАЛВОЛИО

...Аз простирам ръката си към него, като охлаждам усмивката на роднината със строгостта на оня, комуто се дължи послушание...

СЪР ТОБИ

И Тоби не ти стоварва един в муциуната?

МАЛВОЛИО

...и казвам: „Вуйчо Тоби, тъй като щастието, което ме свързва с вашата племенница, ми дава прерогатива да ви говоря...“

СЪР ТОБИ

Какво, какво му давало?

МАЛВОЛИО

„....искам да ви кажа, че трябва да преустановите пиенето...“

СЪР ТОБИ

Пукни, мерзавецо!

ФАБИАН

Търпение, инак ще развалим шегата!

МАЛВОЛИО

„....Освен това вие пилеете ценното си време с един изкуфял
рицар...“

СЪР АНДРЮ

Това е за мене, сигурен съм!

МАЛВОЛИО

„....някой си сър Андрю...“

СЪР АНДРЮ

Познах, като каза „изкуфял“! Много често ми викат тъй.

МАЛВОЛИО

...Я! Какво представлява тази находка?

Вдига писмото от земята.

ФАБИАН

Глухарят наближава мрежата!

СЪР ТОБИ

Тихо! И дано духът на шегите го подучи да го прочете на глас!

МАЛВОЛИО

Почеркът на графинята! Ето нейното „да“, нейното „у“, нейното „п“ и точно с такава извивка завършва нейното „е“. Няма съмнение, това е ръката на графинята!

СЪР АНДРЮ

Нейното „д“, „у“, „п“, „е“? Не разбирам!

МАЛВОЛИО (*чете*)

„До моя незнаен възлюбен с най-добрите ми пожелания.“
Нейният стил! С твое позволение, червено восьче! Но чакай!
Спокойно! Да не бързаме! Това е образът на Лукреция^[31] от пръстена,
с който тя си запечатва писмата! От графинята е! Но до кого ли е
отправено?

ФАБИАН

Това ще го изкорми с добра и дреболиите!

МАЛВОЛИО (*чете*)

„О, любя го!
Сърце, ридай!
Но по кого,
познай, познай!“

„Познай, познай!“ Какво следва? Размерът става друг. „По
кого?“ Ами ако е по теб, Малволио?

СЪР ТОБИ

Върви да се обесиш, борсук!

МАЛВОЛИО (*чете*)

„Над своя повелител аз владея,
ала Лукреция е мой печат
и аз немея, горда като нея.
М, О, А, И, по тебе чезна в жад!“

ФАБИАН

Ама че завъртяна гатанка!

СЪР ТОБИ

Бива си го девойчето, ви казвам!

МАЛВОЛИО

„М, О, А, И, по тебе чезна в жад.“ Чакай сега, чакай сега!
Трябва поред и спокойно.

ФАБИАН

Добра отрова му е сипала!

СЪР ТОБИ

И как стръвно се нахвърля, ястrebът му глупав!

МАЛВОЛИО

„Над своя повелител аз владея.“ Така! Владее над мен, защото аз съм на служба при нея и тя ми е господарка. Това е очевидно за всеки нормален интелект. Отсъстват каквите и да било затруднения. Но краят? Какъв може да бъде скритият смисъл на тази азбучна комбинация? Да можеше да се свърже някак с мен! „М, О, А И...“

СЪР ТОБИ

Обясни го де!... Обърка се!

ФАБИАН

Ще се оправи! И ще има да тича по сърнешката диря, макар че тя вони на лисица!

МАЛВОЛИО

„М“ — Малволио! Да! С „М“ започва името ми!

ФАБИАН

Казвах ви, че ще измисли нещо! Чуден нюх има!

МАЛВОЛИО

„М“-то е добре, но по-нататък съвпадението не е налице. Догадката ми не издържа на проверка. След „М“-то би трябвало да дойде „А“, а пък тук има „О“.

ФАБИАН

И ще ти трябва още едно „О“ накрая!

СЪР ТОБИ

Ако трябва, с малко бой ще го каже!

МАЛВОЛИО

„И“-то вече е добре! Умишлено ги е разместила, защото инак съкращението щеше да бъде така просто, че би ми извадило очите.

ФАБИАН

И да беше ги извадило и сложило на дирника ти, та да видиш, че повече подигравки те гонят по петите, отколкото почести те чакат пред носа!

МАЛВОЛИО

„М, О, А, И.“ Тази загадка е по-трудна от първата и все пак с малко насилие може да се свърже с мен, защото всичките букви ги има в името ми! Но чакай! Тук имало и проза!

Чете.

„Ако това писмо попадне в ръцете ти, размисли! Моите звезди са по-висши от твоите, но ти не се плаши от величието: на един то се пада по наследство, други го придобиват; а към трети то само слизходжа. Щастието разгръща ръце, за да те прегърне. Дръж го със своите ум и страсть и за да се пригответши за туй, което те очаква, отхвърли скромната си обвивка и се появи обновен! Бъди груб към роднините ми, надменен с прислугата, остави езикът ти да говори високо по държавни въпроси, порази всички с разни чудатости —

такъв съвет ти дава таз, която въздиша по тебе. Спомни си: кого възхитиха твоите жълти чорапи и кой каза, че иска да ги вижда винаги пристегнати накръст? Спомни си, повтарям! Действай и ще ме завоюваш, стига само силно да ме желаеш! Ако не, остани си там, долу, с дружбата на слугите, недостоен да докоснеш пръстчето на щастлието! Сбогом. Тази, която жадува да ти служи, вместо да бъде обслужвана от тебе. Щастливата нещастница“...

Всичко е ясно като бял ден! Пълна очевидност! Ще бъда надменен, ще чета политически книги, ще преследвам сър Тоби, ще се освободя от всичките ниски познанства, ще стана, откъде и да ме погледнеш, изискан господин! Сега вече няма съмнение, че въображението не ми играе лоша шега; всичко доказва, че господарката ми е влюбена в мене. Нали тя похвали неотдавна жълтите ми чорапи? Нали тя заяви, че пристегнати накръст, ми стоели отлично! А в писмото вече дава път на моята любов и с помощта на намеци ме насочва да се обличам по нейния вкус. Небе, благодаря ти, аз съм щастлив! Ще бъда необично груб, обут в жълти чорапи и с кръстосани връзки. И то веднага! Още сега! Всевишни Боже и вие, звезди мои, бъдете благословени!... Ха, тук има и послепис!

Чете.

„Ти навярно си отгатнал вече коя съм. В такъв случай, ако не отхвърляш любовта ми, дай ми знак с усмивка! Тя тъй те отваря! Затова в мое присъствие усмихвай се винаги, скъпи мой! Моля те! Същата...“

Светци небесни, благодаря ви! Ще се усмихвам, мила! Ще правя всичко, което пожелаеш!

Излиза.

ФАБИАН

Не бих дал участието си в тази шага за дожivotна пенсия от хазната на персийския шах!

СЪР ТОБИ

Бих се оженил за тази хитруша само заради измислицата ѝ!

СЪР АНДРЮ

И аз!

СЪР ТОБИ

И не ми трябва друга зестра освен още една шага като тази!

СЪР АНДРЮ

И на мен!

ФАБИАН

Ето я нашата „Мери — втора не мож намери“!
Укротителката на глупците!

Влиза Мария.

СЪР ТОБИ

Искаш ли да ми стъпиш на врата?

СЪР АНДРЮ

И на моя!

СЪР ТОБИ

Готов съм да си изиграя свободата на барбут и да ти стана
роб до гроб!

СЪРАНДРЮ

И аз съм готов!

СЪР ТОБИ

Ти го унесе в такъв сън, че когато всичко се разсее, той
съвсем ще откачи!

МАРИЯ

Не, кажете наистина: подейства ли му?

СЪР ТОБИ

Като „Spiritus vini“^[32] на акушерка!

МАРИЯ

Тогава, ако искате да видите плодовете на шегата, наблюдавайте как ще се държи пред господарката ми! Той ще се появи в жълти чорапи, а тя мрази този цвят. Той непременно ще е кръстосал връзките си, а тя не може да търпи тази мода. И най-после той постоянно ще се усмихва, а това е най-неподходящото, което би могъл да измисли при нейното жалейно настроение. Това стига, за да предизвика гнева ѝ. Следвайте ме, ако искате да сте свидетели на избухването му!

СЪР ТОБИ

До портите на пъкъла с тебе, дяволче остроумно!

СЪР АНДРЮ

И аз!

Илизам.

[28] Графиня Стрейчи — навярно злободневен намек за някакъв неравен брак, нашумял в обществото. ↑

[29] Месалин — мъжки род от името на Месалина — известната римска развратница, сестра на императора Август (VIII в.), по чиято заповед били избити мнозина знатни римляни, осъдили нейната порочност. (в оригинала е употребено по-малко познатото у нас име на прочутата библейска сладострастница Йезавел.). ↑

[30] Арбалет — средновековно оръжие: лък, снабден с приклад и с улей, насочващ стрелата. ↑

[31] Лукреция — древна римлянка, която, обезчестена от сина на цар Тарквиний (VI в. пр.н.е.), се самоубила пред очите на близките си, като ги заклела да отмъстят за позора ѝ. ↑

[32] „...spiritus vini...“ (лат.) — винен спирт. Изглежда, акушерките от епохата са обичали да се почерпват след раждането на детето. ↑

ТРЕТО ДЕЙСТВИЕ

ПЪРВА СЦЕНА

В градината на Оливия.

Влизат Виола и Шутът със свирка.

ВИОЛА

Да пази бог тебе и музиката! Ти май живееш на гърба на свирката си.

ШУТЪТ

Не, господине, на гърба на черквата.

ВИОЛА

Защо? Да не си клисар случайно?

ШУТЪТ

Не, но домът ми е на гърба на черквата, тъй че може да се смята, че живея на гърба ѝ.

ВИОЛА

Тогаз би могло да се каже също, че кралят спи с просякинята, ако тя нощува край някой ъгъл на двореца му; или че черквата се крепи на твоята свирка, ако си я забравил, подпряна на зида ѝ.

ШУТЪТ

Би могло, разбира се. Каквите времена са настанили, господине! Всяко изречение може да се обърне като велурена ръкавица. Сега опакото става лице като нищо!

ВИОЛА

Да, някои тъй подмятат ту насам, ту натам думите, че те олекват съвсем.

ШУТЪТ

И понеже и имената са думи, бих искал сестра ми изобщо да не бъде кръстена.

ВИОЛА

Това пък защо?

ШУТЪТ

Защото, ако мнозина ѝ подмятат името, току-виж, станала лека жена. Освен това, откак ги постегнаха напоследък^[33], думите станаха още по-изврътливи — истински мошенички!

ВИОЛА

Изясни се, ако може.

ШУТЪТ

Там е работата, господине, че за това трябва пак да се употребяват думи, а те, както казах, са станали така фалшиви, че просто не ми се ще да имам вземане-даване с тях.

ВИОЛА

Ясно. Виждам, че си голям веселяк и пет пари не даваш за нищо.

ШУТЪТ

Не е точно така, господине, но, виж, за вас наистина не давам. И ако затова казвате, че не давам пет пари за нищо, то следва, че вие сте нищо, тъй че ставайте невидим моментално!

ВИОЛА

Слушай, ти не си ли шутът на графинята?

ШУТЪТ

Не, господине. Графинята няма шут при себе си, тъй като още не е омъжена. Виж, когато се омъжи... Защото съпрузите приличат на шутовете, както херингите — на сардинките, тоест те са

по-големи риби от тях. Щом искате да знаете, аз съм не шут на графинята, а неин домашен словоизопачител.

ВИОЛА

Неотдавна те видях при княз Орсино, весели глупчо!

ШУТЪТ

Глупостта, господине, е като слънцето — трябва да свети навсякъде и би ме натъжило, ако тя навестяваше вашия господар по-рядко, отколкото моята господарка. Впрочем забелязах, че и вашата мъдрост се въртеше около него.

ВИОЛА

А, щом се залавяш и с мене, бягам! Дръж, това е за тебе!

ШУТЪТ

Дано боговете не те забравят при следващото разпределение на бради!

ВИОЛА

Честна дума, ще ти призная, че жадувам за една брада, макар че не искам да поникне на моето лице... Дали господарката ти си е у дома?

ШУТЪТ

А дали, ако това си намери една лика-прилика, двете няма да се размножат?

ВИОЛА

Веднага, стига да ги събереш и да ги пуснеш да работят.

ШУТЪТ

Бих взел занаята на сводника Пандар^[34], само и само да дам на този Троил една Кресида.

ВИОЛА

Разбрах те. Бива те да просиш.

ШУТЪТ

Никак даже. Тази Кресида заради неверността и — казват — била стигнала до просия, тъй че аз си изпросвам една просякиня. Голяма печалба! Господарката е вкъщи. Ще ѝ съобщя отде идете. Кой сте и какво искате не ме засяга. За малко да кажа: „надхвърля моя кръгозор“, но изразът много се изтърка напоследък.

Излиза.

ВИОЛА

Не, тоз приятел е отличен шут,
а за това е нужен доста мозък:
той трябва в миг да знае на кого,
кога и за какво да се надсмее,
а не като сокол недообучен
към всяка перушишка да полита.
Това изисква дарба: не случайно
се случва често именно в шагата
мъдрецът да изтърси глупостта
и ум да звънне в шутовски уста!

Влизат сър Тоби и сър Андрю.

СЪР ТОБИ

Привет, господине!

ВИОЛА

Поздрав, рицарю!

СЪР АНДРЮ

Dieu vous garde, monsieur!

ВИОЛА

Et vous aussi, votre serviteur^[35]!

СЪР АНДРЮ

Вярвам ви, господине. Аз също съм на услугите ви.

СЪР ТОБИ

Бихте ли желали да посетите дома ни! Моята племенница изрази готовност да ви приеме, ако имате дело с нея.

ВИОЛА

Никакво дело! Напротив, отношенията ни са отлични. Тъкмо тя е целта на моето пътешествие.

СЪР ТОБИ

В такъв случай, господине, съветвам ви да раздвижите краката си.

ВИОЛА

Те не са схванати, господине, и не мога да схвани защо да ги раздвижвам.

СЪР ТОБИ

За да се приближите към дома ни и се явите пред графинята.

ВИОЛА

Веднага, щом един приближен на графинята ми го казва. Но май са ни изпреварили.

Влизат Оливия и Мария.

О, най-изискана и съвършена графиньо, нека небето ръси ухания над вас!

СЪР АНДРЮ

Този момък разбира от галантности. „Ръси ухания“ — добре беше казано!

ВИОЛА

Поръчката, която нося, графиньо, няма глас освен за снизходителния слух на благоразположеното ви ухо.

СЪР АНДРЮ

„Ухания“, „снизходителен“, „благоразположеност“! Ще си ги запазя и трите.

ОЛИВИЯ

Градинската врата да се затвори и нека бъда оставена сама със своя слух!

Сър Тоби, сър Андрю и Мария излизат.

Подайте ми ръка, красиви момко!

ВИОЛА

Пламтящ от чувството за дълг, мадам!

ОЛИВИЯ

А как е името ви, кавалере?

ВИОЛА

Цезарио, прекрасна. Ваш слуга.

ОЛИВИЯ

Слуга? И мой? Светът е сив, откакто преструвката нарече се учтивост!
Не, вие сте слуга на княза, момко.

ВИОЛА

Слугата на слугата ви, графиньо,
е ваш слуга.

ОЛИВИЯ

За княза аз не мисля
и бих желала неговите мисли

да бъдат празни вместо пълни с мен.

ВИОЛА

Пък аз, графиньо, съм дошъл пред вас
да отстоявам неговото право.

ОЛИВИЯ

За неговото право нито дума!
Виж, дело ако водехте за друг,
бих слушала защитното ви слово
като небесна музика!

ВИОЛА

Графиньо!...

ОЛИВИЯ

Не, моля ви! След първото вълшебство,
извършено от вас във този дом,
изпратих ви аз пръстен, при което
успях — боя се — да се злепоставя
пред себе си, слугата си и вас
със туй, че ви принудих, нещо чуждо
да вземете, прибягвайки до хитрост.
Какво ли сте помислили! Навярно
завързали сте бедната ми чест
към стълба на сред цирка и по нея
наськали сте лаещите мисли
на своята безжалостна душа!...^[36]
Но зная, за слушател като вас
тез думи стигат. Чувствам си сърцето
покрито вместо с плът с прозрачно було.
С какво ще ми отвърнете?

ВИОЛА

Със туй, че
ви съжалявам искрено.

ОЛИВИЯ

Това е
все пак известна стълка към любов.

ВИОЛА

Не, ни най-малко. Както всеки знае,
човек изпитва жал и към врага си.

ОЛИВИЯ

Добре, да се усмихваме отново!
О, бедността умее да е горда!
Какво най-сетне! Вярно, губя кръв,
но ме разкъсва не чакал, а лъв!

Бие часовник.

Загубеното време ни упреква.
Не бойте се, не ще ви отвлека.
Но щом у вас узреят ум и сила,
жена ви ще пожъне хубав мъж.
Свободен сте.

ВИОЛА

Тогава вдигам котва!
Приятно забавление, госпожо!
Не ще ли пратите по мене нещо
за моя господар?

ОЛИВИЯ

Постойте миг!
Какво във същност мислите за мен?

ВИОЛА

Че смятате се не каквото сте.

ОЛИВИЯ

Щом аз съм друго, вий тогаз какво сте?

ВИОЛА

И аз не съм каквото ви изглеждам.

ОЛИВИЯ

Зашо не сте какъвто ви желая!

ВИОЛА

Дали ще бъде по-добре? Възможно —
какъвто съм, превърнахте ме в шут!

ОЛИВИЯ

О, как дори обидата изглежда
красива върху тези два корала,
извити от презрителния гняв!
По-лесно престъпление се крие,
отколкото любов. Напразно ние
потулваме я в тайник съкровен.
Нощта на любовта е като ден.
Цезарио, в моминство, чест и име,
във всичко туй, което ний цениме,
кълна ти се: обичам те така,
че на страстта от бурната река
повлечена, сама към тебе ида,
забравила разсъдък и обида!
Но туй, че ти издадох своята жажда,
не бива твоя отклик да охлажда.
Навярно ти се виждам твърде смела,
но бих на твое място предпочела
пред друг несигурен любовен лов
една приета сигурна любов.

ВИОЛА

Пред вас кълна се с двете си ръце,
че тези мои тяло, дух, сърце
преди и днес, и в бъдни времена

не ще владее ни една жена...
като не смятам себе си... но вече
от доста време времето изтече.
От днес натам не ще ви нося аз
покъртващия плач на своя княз.

ОЛИВИЯ

Но все таки минавай! Току-виж,
едно сърце успял си да смекчиш.

Илизат.

[33] „...откак ги постегнаха напоследък...“ — намек за указа от 1600 година, с който са били въведени в Англия цензурни ограничения.

↑

[34] „...на сводника Пандар...“ — име на сводника, използван от Троил в историята за Троил и Хризеида. Троил — герои на средновековен роман, използваш за фон Троянската война, чиято фабула по-късно е била разработвана от Чосър, Бокачо и Шекспир. Романът разказва за любовта на един от синовете на троянския цар Приам, Троил, към Хризеида, дъщеря на гръцкия жрец Калхас. ↑

[35] „Dieu vous garde... Votre serviteur“ (фр.) — „Да ви пази бог, господине. — И вас също, ваш покорен слуга“. ↑

[36] „...насъскали сте... безжалостна душа...“ — по Шекспирово време насъскването на кучета срещу завързана мечка било много популярно развлечение. ↑

ВТОРА СЦЕНА

В дома на Оливия.

Влизат сър Тоби, сър Андрю и Фабиан.

СЪР АНДРЮ

Не, честна дума, няма да остана нито минутка повече!

СЪР ТОБИ

И защо бе, отрово жива? Защо си решил така?

ФАБИАН

Вярно, сър Андрю, трябва да ни кажете защо.

СЪР АНДРЮ

Защото племенницата ви е по-благосклонна към прислужника на княза, отколкото към мен! Видях ги в градината!

СЪР ТОБИ

А тя видя ли те, човече? Ти това ми кажи!

СЪР АНДРЮ

Както аз ви виждам сега!

ФАБИАН

Тогава тя ви е дала почти сигурно доказателство, че ви обича!

СЪР АНДРЮ

Ама вие за магаре ли ме смятате?

ФАБИАН

Мога да ви го докажа пред съда на вярното чувство и здравия разум!

СЪР ТОБИ

А те са били върховни съдебни заседатели, преди още Ной^[37] да скове ковчега си.

ФАБИАН

Тя нарочно е показвала благосклонност към младежа, за да пришпори ревността ви, да разтърси задрямалата ви дързост, да хвърли в сърцето ви искра и сипе сяра в жълъчката ви! Трябвало е вие да се приближите до нея и с няколко звънки духовитости, изсечени в момента от монетния двор на вашето остроумие, така да смачкате фасона на хлапето, че то да си гълътне езика! Това е чакала графинята от вас, но вие сте направили засечка. Тя ви е подхвърлила един безценен, двойно позлатен случай и вие сте го изпуснали, за да отплавате към студения север на нейното настроение. Сега ще чакате сред ледовете като висулка в брадата на холандски шкипер, докато не възстановите честта си с някой подвиг в полето на храбростта или на политиката.

СЪР АНДРЮ

Предпочитам полето на храбростта, не мога да търпя политиците. Те са толкова лоши, колкото тези пуритански глави, дето се водят по ума на Роберт Браун^[38]!

СЪР ТОБИ

Добре, залагай тогава на храбростта! Извикай княжеския пратеник на двубой и го направи на решето! Племенницата ми ще узнае, че си го надупчил, а, честна дума, една храбра проява представя мъжа по-добре в очите на желаната жена от похвалите на най-хитрия сватовник.

ФАБИАН

Само така, сър Андрю!

СЪР АНДРЮ

Но някой от вас ще трябва да му отнесе моето предизвикателство!

СЪР ТОБИ

Това да е! Върви и го напиши с войнства на ръка! Бъди гневен и кратък! Може и да не бъде много умно, стига да е красноречиво и да има в него въображение. Обиждай го, колкото мастилото позволява! Ако го назовеш два-три пъти на „ти“, няма да е лошо. И натъпчи толкоз измислици, колкото биха се побрали в листа, ако той би бил широк като чаршаф за сватбен креват. Стъпи му на шията и го просни да съхне! От перото ти жълч да тече, па макар и да е гъше! На работа!

СЪР АНДРЮ

А вие къде ще бъдете?

СЪР ТОБИ

Ще дойдем в стаята ти. Бързай!

Сър Андрю излиза.

ФАБИАН

Личи си, че ви е скъп приятел!

СЪР ТОБИ

По-скоро аз съм му скъп. Вече съм му излязъл към две хиляди чиста пара.

ФАБИАН

Той писмото ще го напише, и то невиждано, но вие как ще го предадете?

СЪР ТОБИ

Като нищо! А ти гледай да накараш младежа да му отговори! Бас държа, че ще трябва с въжета и волове да ги теглим един към друг. Андрю, ако го изкормиш и намериш в дроба му^[39] толкоз кръв, колкото бълха да си намокри крачето, аз ще изям останалата му анатомия!

ФАБИАН

А и противникът му, с това личице, и той не изглежда от най-свирипите!

Влиза Мария.

СЪР ТОБИ

Ха, долетя най-малкото мушитрънче от гнездото!

МАРИЯ

Ако обичате веселието и искате да се разпорите по шевовете от смях, тръгвайте с мене! Този глупак Малволио е станал езичник и вероотстъпник, защото не може християнин, който иска да спаси душата си чрез вяра, да даде вяра на такава невъзможна глупост! Той е по жълти чорапи!

СЪР ТОБИ

А връзките?

МАРИЯ

Кръстосани! Като на най-сухия даскал от църковно училище! Проследих го по петите като убийца. Изпълнил е писмото точ в точ. И така се усмихва, че лицето му има повече бръчки, отколкото линии има картата на света с новооткритите Индии^[40]! Такова чудо не сте сънували! За малко да го прасна с нещо по главата! Обзалагам се, че господарката, като го види, ще му удари две плесници, а той ще продължи да се усмихва, сякаш е получил особена милост!

СЪР ТОБИ

Води ни! Води ни! Къде е той?

Излизат.

[37] Ной (библ.) — еврейски патриарх, който според преданието спасил живота върху земята от всемирния потоп; посъветван от бога, той построил голям кораб (ковчег), в който взел по една двойка от всеки животински вид. ↑

[38] Роберт Браун — основател на пуританска секта, който се борел за разделянето на църквата от държавата (към 1580 г.). ↑

[39] „...в дроба му...“ — по Шекспирово време черният дроб бил смятан за едно от вместилищата на страстите и смелостта. ↑

[40] „...с новооткритите Индии...“ — географската карта с двете Индии, тоест Източната (Азиатска) и Западната (Американска) — е била току-що отпечатана в Англия. ↑

ТРЕТА СЦЕНА

Улица в столицата.

Влизат Себастиан и Антонио.

СЕБАСТИАН

Не бих желал да ти създавам грижи,
но тъй като насила си ги дериш,
не те отблъсквам вече.

АНТОНИО

Нямах как.

Приятелското чувство ме пришпори
по-остро от изострена стомана —
последвах ви. И главното не беше
желанието да съм с вас — макар че
да беше само то, аз пак бих тръгнал —
страхът ме мъчеше: какво могло би
да ви се случи в тез места, които
към чужденеца без водач и връзки
оказват се враждебни често пъти.
Така, подтикван от любов и страх,
пристигнах тук.

СЕБАСТИАН

Антонио мой верни,
какво в отплата мога да ти кажа
освен все туй „благодаря“ и после
„благодаря“, и пак „благодаря“!
Знам, нищо не изплаща вече тази
изтъркана монета, но да бях
богат със злато, както съм със чувства,
ти би почувстввал моята благодарност!
Сега какво да правим? Бих предложил

да видим тукашните старини.

АНТОНИО

Не, по-напред да видим де ще спим.

СЕБАСТИАН

За туй е рано. Моля ти се, нека
се поразходим и запълним поглед
с творбите на изкуството, които
разнасят славата на този град
далече по света!

АНТОНИО

За жалост в него
самият аз прославен съм, така че
разходките за мен са тук опасни.
Във морски бой с галерите^[41] на княза
се случи да участвам малко нещо,
което малко ще ми струва много,
ако ме пипнат.

СЕБАСТИАН

Сигурно избил си
мнозина от моряците на княза?

АНТОНИО

Не, кръв не се проля, макар нещата
да можеха да доведат до кръв.
По-късно князът разреши градът ни
да заплати нанесения ущърб.
Мнозина, за да могат да търгуват,
направиха го. Моя милост — не.
Затуй, ако случайно заловят ме,
ще бъде лошо.

СЕБАСТИАН

Но тогава крий се!

АНТОНИО

Налага се. Вий дръжте таз кесия.
Във южното предградие дирете
страноприемница със знак „При слона“.
Във нея ще ви чакам за вечеря,
когато си наситите очите
с вида на всички градски красоти.

СЕБАСТИАН

Зашо ми са пари?

АНТОНИО

Кой знае, може
да ви допадне на пазара нещо,
а джобът ви покупки извънредни,
доколкото го знам, не позволява.

СЕБАСТИАН

По твоему да бъде! Ще съм честен
пазител на богатството ти. Сбогом!

АНТОНИО

Страноприемница „При слона“.

СЕБАСТИАН

Помня.

Излизат в различни посоки.

[41] Галера — военен кораб, движен с весла, много разпространен в средните векове. ↑

ЧЕТВЪРТА СЦЕНА

В градината на Оливия.

Влизат Оливия и Мария.

ОЛИВИЯ

Изпратих да го викнат. Ако дойде,
какво могла бих да му дам в подарък?
По-лесно се купува младостта,
отколкото изпросва... Как го казах!
Дано не ме е чула!... Но къде е
Малволио! За моя дом в тъга
приляга тоз безрадостен слуга,
скъперник на усмивки. Да, Мария,
повикай тук Малволио!

МАРИЯ

Той иде, господарко, само че е в много особено състояние.
Струва ми се, мадам, че не е с всичкия си!

ОЛИВИЯ

Какво говориш? Да не би да буйства?

МАРИЯ

Напротив, господарко. Усмихва се непрекъснато. Не би
трябвало да оставате сама с него — сигурна съм, че се е побъркал!

ОЛИВИЯ

Не се плаши! Извикай го да дойде!

Мария излиза.

Той все усмихнат, все печална аз —

съмнявам се кой по е луд от нас!

Влиза отново Мария, следвана от Малволио.

Какво има, Малволио?

МАЛВОЛИО

Сладка ми господарко, хе-хе!

ОЛИВИЯ

Защо се смеете? Извиках ви по сериозен въпрос.

МАЛВОЛИО

А на мене мислите, че ми е до смях с тези връзки? Ако знаехте как възпрепятстват кръвообращението! Но какво от това? Щом те радват нечий взор, както назва простолюдието: „Трай, бабо, за хубост.“ Или по песничката: „Ах, всичко ще направя, на теб да се понравя!“ Хе-хе!

ОЛИВИЯ

Не разбирам! Какво ви е, Малволио?

МАЛВОЛИО

Розово в душата, макар да съм жъlt в нозете! Изпратеното е получено и желанията — изпълнени. Мисля, че можем да разпознаем нечие изящно римско писмо^[42].

ОЛИВИЯ

Не искате ли да си легнете, Малволио?

МАЛВОЛИО

Да си легна? Да, сладка! С тебе, нали?

ОЛИВИЯ

Да ви помога бог! Човече, защо току се усмихвате и пращате въздушни целувки?

МАРИЯ

Какво ви е, Малволио?

МАЛВОЛИО

И кой ме пита! Славеят да отговаря на свраката!

МАРИЯ

Защо се държите с такава смешна дързост пред господарката ни?

МАЛВОЛИО

„Но ти не се плаши от величието.“ Добре беше казано.

ОЛИВИЯ

За какво величие говорите, Малволио?

МАЛВОЛИО

„На едни то се пада по наследство.“

ОЛИВИЯ

Как?

МАЛВОЛИО

„Други го придобиват.“

ОЛИВИЯ

Но какво приказвате?

МАЛВОЛИО

„А към трети то само снизхожда.“

ОЛИВИЯ

Господ да ви пази!

МАЛВОЛИО

„Спомни си: кого възхитиха твоите жълти чорапи?“

ОЛИВИЯ

Моите жълти чорапи?

МАЛВОЛИО

„И кой каза, че иска да ги вижда винаги пристегнати накръст?“

ОЛИВИЯ

Накръст?

МАЛВОЛИО

„Действай и ще ме завоюваш, стига само силно да ме желаеш.“

ОЛИВИЯ

Аз да ви желая?

МАЛВОЛИО

„Ако не, остани си там долу, с дружбата на слугите.“

ОЛИВИЯ

Но той е слънчесал! Или има мозъчно възпаление!

Влиза Слуга.

СЛУГА

Господарко, младият пратеник на княз Орсино пристигна. Едва успях да го убедя да дойде. Той очаква вашите заповеди.

ОЛИВИЯ

Кажи му, че идвам.

Слугата излиза.

Мария, някой да се погрижи за този приятел! Може

би вуйчо Тоби. Бих дала половината си зестра, за да не му се случи нищо!

Излиза, следвана от Мария.

МАЛВОЛИО

Ох! Почнахте ли да ме ухажвате? Не друг, а сър Тоби ще се грижи за моето здраве! В пълно съгласие с писмото! Тя ми го праща нарочно, за да се държа неучтиво с него. Там изрично се казваше: „Отхвърли скромната си обвивка! Бъди груб към роднините ми, надменен с прислугата... езикът ти да говори високо по държавни въпроси... порази всички с разни чудатости“ и по-надолу се уточняваше държането ми: израз — мрачен, осанка — величава, говор — тежък, облекло — като на високопоставено лице, и така нататък. Пипнах я, но бог го поиска и багу трябва да благодаря. А сега, като излезе, какво каза? „Нека някой се погрижи за този приятел.“ Приятел! Не „Малволио“, не „домоуправител“, а „приятел“! Всичко така съвпада, че вече не съществува ни сянка от съмнение, нито намек за сянка от съмнение, никакво препятствие, никакво подозрително или несигурно обстоятелство! Нищо, което би могло да застане между мен и пълното осъществяване на моите въжделения. Но от Господа е всичко, нему да благодарим!

Влиза отново Мария със сър Тоби и Фабиан.

СЪР ТОБИ

Къде е, в името на всичко свято! Ще говоря с него, ако ще цял легион дяволи да са напуснали ада, за да се набутат в душата му! Къде е той?

ФАБИАН

Ей го! Ей го! Какво ви се е случило, господине?

СЪР ТОБИ

Какво ти става, драги?

МАЛВОЛИО

По-далече от мене, моля ви! Не ме възпрепятствайте да се насладя на самотата си!

МАРИЯ

Чувайте какъв е дрезгав гласът на беса, който говори в него!
Какво ви казвах! Сър Тоби, господарката ми ви моли да се погрижите за него!

МАЛВОЛИО

Аха, нима?

СЪР ТОБИ

Тихо, тихо! Мълчете! Трябва да се отнасяме много внимателно с него. Оставете го на мене! Как си, Малволио? Как се чувстваш? Дръж се, приятелю! Не се давай на Сатаната, този враг человечески!

МАЛВОЛИО

Давате ли си сметка какво говорите?

МАРИЯ

Как се дразни само, когато говорим лошо за Нечистия! Дано не е съвсем обладан!

ФАБИАН

Да отнесем пикоч от него на знахарката.

МАРИЯ

Още утре! Господарката ми каза, че за нищо на света не иска да го загуби.

МАЛВОЛИО

Така ли, госпожице?

МАРИЯ

О, Боже Господи!

СЪР ТОБИ

Мълчи, моля ти се! Не така! Тъй се гневи, не виждаш ли!
Остави го на мене!

ФАБИАН

Внимателно трябва. Като с памук. Демонът в него е така злобен, че трябва да му се действа само с добро.

СЪР ТОБИ

Хайде сега, гълъбче! Кажи какво ти е, пиленцето ми!

МАЛВОЛИО

Господине!

СЪР ТОБИ

Ела, ела! Пили-пили! Кът-кът-кът! Хайде сега, не приляга на един разумен човек да си играе на шикалки с Лукавия. Гони го, черния, пъди го, опашатия!

МАРИЯ

Накарайте го да се моли, сър Тоби! Нека си каже веруто!

МАЛВОЛИО

Аз ли, безсрамнице?

МАРИЯ

Ето, не ще да чуе за нищо свято!

МАЛВОЛИО

Вървете да се обесите всички. Напуснете хоризонта ми, празни, жалки твари! Нямам нищо общо с вас! Ще си говорим пак!

Излиза.

СЪР ТОБИ

Възможно ли е?

ФАБИАН

Ако беше театър, бих казал, че е нагласено и невероятно!

СЪР ТОБИ

Заразата на номера ни проникна вдън душата му!

МАРИЯ

Само че сега вървете след него, защото тя може да изскочи на открито и да замерише!

ФАБИАН

Няма. Ще го направим да полудее наистина.

МАРИЯ

И къщата ще се умири.

СЪР ТОБИ

Ще го вържем и заключим в някой тъмен килер. Моята племенница вярва, че той е луд, така че можем да продължим забавата си за наше удоволствие и негово назидание, докато тя сама не се задъха и не ни накара да го съжалим. Тогава ще разкрием играта, а тебе ще провъзгласим за дипломирана личителка на душевни болести. Но вижте кой иде!

Влиза сър Андрю.

ФАБИАН

Още един палячо за карнавала!

СЪР АНДРЮ

Ето предизвикателството. Прочетете го. Цялото е огън и жупел!

ФАБИАН

Сигурно пари тогава!

СЪРАНДРЮ

И още как, честна дума! Прочетете го и ще видите!

СЪР ТОБИ

Дай!

Чете.

„Хлапак, какъвто и да си, ти си само едно нищожество...“

ФАБИАН

Силно и дръзко!

СЪР ТОБИ (*чете*)

„...Не се учудвай, нито се удивлявай, че те наричам така, защото аз обяснения няма да ти давам!...“

ФАБИАН

И това е добре — законът не може да се хване за нищо.

СЪР ТОБИ

„...Ти посещаваш графиня Оливия и тя се държи пред мен любезно с тебе, но ти лъжеш като разпран, защото аз не те предизвиквам за това, а за друго!...“

ФАБИАН

Кратко и съвършено... безсмислено!

СЪР ТОБИ (*чете*)

„...Ще те изчакам, когато се връщаш, и ако съдбата реши да ме убиеш, тогава...“

ФАБИАН

Добре!

СЪР ТОБИ (*чете*)

„...ти ще ме убиеш като куче и негодник!...“

ФАБИАН

И тука сте на завет от закона. Добре.

СЪР ТОБИ (*чете*)

„...Сбогом и дано бог прости греховете на една от нашите души! Може би той ще ги прости на моята, но аз се надявам на по-добро и затова пази се! Твой приятел или заклет враг според поведението ти. Подпис: Андрю Чикчирик.“

Чудесно! Ако и това не го предизвика, аз ще го следизвикам сам! Отивам да му го предам!

МАРИЯ

Сега му е времето. Той тъкмо беседва с господарката и след малко ще си тръгне.

СЪР ТОБИ

Върви, сър Андрю! Издебни го като пристав при ъгъла на градината. Щом го зърнеш, вади шпагата и ругай зверски, колкото сила имаш, защото често една ужасна ругатня, ревната със страховит глас, доказва по-убедително мъжката смелост от най-смелото дело. Върви!

СЪР АНДРЮ

Ти дай ми да ругая на мене!

Излиза.

СЪР ТОБИ

Няма да го предам, разбира се. От обноските на оня младок си личи, че има развит ум и добро възпитание; службата му между княза и племенницата ми го потвърждава. Такова глупашко писмо няма

да изплаши човек като него — той веднага ще подуши, че има работа с тъпак. Не, аз ще му предам предизвикателството устно и ще опиша нашия Чикчирик в такава светлина, че оня — младостта е доверчива — ще си го представи невероятно яростен, ловък, смел и кръвожаден. Двамата тъй ще се изплашат един от друг, че само като се видят отдалече, ще се смразят взаимно като горгони^[43]!

ФАБИАН

Ето го и него с племенницата ви! Да ги изчакаме да се разделят. После ще го настигнем.

СЪР ТОБИ

Тъкмо дотогава ще си съчиня едно по-страхотно предизвикателство.

Сър Тоби, Фабиан и Мария излизат.

Влизат отново Оливия и Виола.

ОЛИВИЯ

Разкрих се много пред сърце от камък
и чувствувам честта си унизена.
В мен нещо тук осъждва тази слабост,
но тя е силна и се подиграва
на укорите.

ВИОЛА

Знам тези признания на болестта
от онзи болен, който ме изпраща.

ОЛИВИЯ

Носи от мен туй малко медальонче.
Това е моят образ. Тук съм няма
и няма със слова да ти досаждам.
Не го отблъсквай! Утрe пак ела!
Каквото ми поискаш — вън от тез
неща, които влизат във разрез

със честността, — веднага ще го сторя!

ВИОЛА

Тогава дайте своята любов
на господаря ми!

ОЛИВИЯ

Но аз на теб
я dadoх вече — няма да е честно!

ВИОЛА

О, аз ще ви прости.

ОЛИВИЯ

Ще видим утре...
Лукавия под твойта външност млада
отнесъл би душата ми във ада!

Излиза.

Влизат отново сър Тоби и Фабиан.

СЪР ТОБИ

Да ви пази Бог, господине!

ВИОЛА

И вас също, сър!

СЪР ТОБИ

Вадете веднага каквите оръжия имате! Не зная какво зло сте
му сторили, но пострадавшият, кипящ от ярост и жаден за кръв, ви
дебне като тигър зад ъгъла на градината! Изтеглете шпагата си и
бъдете нашрек, защото противникът ви е бърз, ловък и смъртоносен!

ВИОЛА

Тук има някаква грешка, господине! Аз нямам вражда с никого. Паметта ми е чиста от какъвто и да било спомен за нанесено оскърбление.

СЪР ТОБИ

Нещата обаче стоят иначе и вие сам ще се убедите в това. Ако цените живота си, пазете се, повтарям! Вашият враг има на своя страна всички предимства, които дават младостта, силата, ловкостта и гневът!

ВИОЛА

Но кажете ми, сър, какъв е той?

СЪР ТОБИ

Рицар от тези, получили шпагата си за салонни битки на килимно полесражение. Но истински дявол в личните свади! До днес е развел вече три души от телата им. А сега яростта му е такава, че може да бъде успокоена само от смъртен гърч и надгробна плоча! „Или той ще умре — казва, — или аз ще го убия!“

ВИОЛА

Ще се върна в дома на графинята и ще поискам охрана от нея. Не обичам да се бия. Чувал съм, че някои нарочно измислят предлози, за да изпитват чуждата храброст. Този човек навярно е от тях.

СЪР ТОБИ

Не, господине! Неговата ярост е предизвикана от действителна обида. Вървете и му дайте нужното удовлетворение! Не се опитвайте да се криете в дома освен ако желаете да се сблъскате с мене, при което опасността за вашата кожа не ще бъде по-малка! Повтарям, напред, и вадете шпагата си, защото инак ще трябва да се откажете от правото да я носите на бедрото си!

ВИОЛА

Всичко това е толкоз неучтиво, колкото и чудно! Умолявам ви, бъдете тъй добър да узнаете от рицаря каква обида съм му нанесъл!

Ако е имало нещо, било е извършено по невнимание, в никакъв случай не нарочно!

СЪР ТОБИ

Добре! Фабиан, останете с господина, докато се върна!

Излиза.

ВИОЛА

Моля ви се, господине, какво знаете за всичко това?

ФАБИАН

Знам, че рицарят е разгневен срещу вас до кръвна мъст. Подробности не са ми известни.

ВИОЛА

Но, моля ви се, що за човек е той?

ФАБИАН

Ако съдите за него по външността му, не обещава ужаса, който ще изпитате, когато пусне в действие храбростта си. Но това е най-умелият, жесток и кръвожаден противник, който бихте могли да си намерите в цяла Илирия. Ако желаете, да тръгнем към него... Ще се опитам да уредя спора ви по мирному.

ВИОЛА

Ще ви бъда много признателен. Предпочитам да имам работа със свещеници, отколкото с рицари. Не ме засяга какво ще говорят за мен.

Излизат.

Влизат сър Тоби и сър Андрю.

СЪР ТОБИ

Казвам ти, той е истински сатана! Досега не съм срещал такава мъжка харпия^[44]. Опитахме две-три пробни хватки с шпаги в ножниците и той ми показа едни такива опасни финти, че не ти е работа! А пък гардът му парира тъй сигурно, както твоят крак стъпва на земята. Казват, че бил учител по фехтовка на персийския шах!

СЪР АНДРЮ

Треска да го тресе! Не искам да имам вземане-даване с него!

СЪР ТОБИ

Да, но той не ще да се помири, Фабиан едва го сдържа!

СЪР АНДРЮ

Чума да го хване! Ако знаех, че е такъв майстор на шpagата, за нищо на света нямаше да го викам на двубой! Я му кажи да уредим работата по мирному! Ще му дам коня си.

СЪР ТОБИ

Ще опитам. Ти стой тук и заеми горда осанка. Всичко ще свърши без кръвопролития.

Настрани.

Само дето аз ще яхна кончето ти, както сега яхам тебе.

Влизат отново Фабиан и Виола.

Дава си коня, ако уредим спора без бой. Убедих го, че оня е въплътеният ужас.

ФАБИАН

И точно така е — той е в ужас от него! Блед като платно и задъхан, сякаш мечка го гони!

СЪР ТОБИ (*към Виола*)

Няма изход, господине. Бил дал клетва да се бие. Но изглежда, че вече не намира обидата така страшна и се закле, че ако кръстосате шпагата си с неговата, за да се спази формата, нямало да ви стори зло.

ВИОЛА (*настрани*)

Божичко, помогни ми! Още малко и ще им разкрия колко много ми липсва, за да съм мъж!

ФАБИАН

Ако е много яростен, отстъпвайте!

СЪР ТОБИ

Няма изход, сър Андрю. Той казва, че законът на честта го задължавал да кръстоса шпагата си с твоята, но ми даде дума на войник и благородник, че няма да ти нанесе рана. Хайде, вземай позиция!

СЪР АНДРЮ

Божичко, само да не ме изльже!

ВИОЛА

Вярвайте, правя го срещу волята си!

Изваждат шпагите си.

Влиза Антонио.

АНТОНИО

Веднага спрете! Рицарю, назад!
На мястото на този момък млад,
какъвто да е спорът между вас,
ще давам или диря сметка аз!

Изважда шпагата си.

СЪР ТОБИ

Кой, вий ли, господине? Кой сте вие?

АНТОНИО

Тоз, който за приятелство ще стори
дваж повече, отколкото говори!

СЪР ТОБИ

Щом сам си тикате носа, добре!

Двамата се сражават.

ФАБИАН

Спрете, сър Тоби! Стражата!

Влизат Стражи.

СЪР ТОБИ

Пак ще си говорим след малко!

ВИОЛА

Моля ви, господине, скрийте шпагата си!

СЪР АНДРЮ

С удоволствие, господине! И обещаното си е обещано: ще видите, не е плашлив и слуша юздата.

ПЪРВИ СТРАЖ

Това е той! Познавам го. Задръж го!

ВТОРИ СТРАЖ

Антонио, във името на княза
те арестувам!

АНТОНИО

Имаш грешка, драги!

ПЪРВИ СТРАЖ

Не, ни на йота! Разпознах те мигом,
макар и да не си с пиратска кърпа.
Води го! Той си знае, че го знам!

АНТОНИО

Принуден съм да им се подчиня...

Към Виола.

За вас бях тръгнал, а намерих тях!
Сега ще отговарям пред съда;
но вий какво ще правите, когато
бедата кара ме да си поискам
кесията? За вас ми е по-мъчно,
отколкото за мен... Защо мълчите?
Главата горе!

ВТОРИ СТРАЖ

Хайде! Да вървим!

АНТОНИО

Тогаз ще ви поискам само малко
от своите пари.

ВИОЛА

Какви пари?

За помощта, която тъй учтиво
оказахте ми, и зарад бедата,
в която се намирате, на, ето,
от скромните ми средства ще ви дам
назаем една част. Не съм богат,
това е половината от всичко,
което имам.

АНТОНИО

Как? Не ща да вярвам!
Нима от мене ще се отречете?
Възможно ли е моите услуги
въздействие да нямат върху вас?
Недейте ме в бедата изкушава,
че, току-виж, оказал съм се толкоз
безволен, че самичък да изтъкна
как много ми дължите!

ВИОЛА

Аз не помня
да съм ви длъжен и не ви познавам.
Неблагодарността е според мене
по-лоша от пиянството, лъжата,
бъбривостта... от всичките пороци,
които тровят слабата ни кръв.

АНТОНИО

О, небеса!

ВТОРИ СТРАЖ

Човече, губим време!

АНТОНИО

Две думи! Аз измъкнах този момък
от челюстите страшни на смъртта
и после го лекувах с нежна обич,
не, с обожание към туй лице,
което обещаваше — тъй мислех —
неземна добродетел!...

ПЪРВИ СТРАЖ

Всичко туй
не ни засяга. Времето тече!

АНТОНИО

Но колко грозен идол се оказа

туй мое божество! Себастиан,
опозори ти дивната си външност!
Но тялото не знае грозота;
тя само на духа ни е черта
и няма друг сакат човек освен
тоз, който е със дух осакатен.
Добро и хубост заедно вървят,
а хубавото зло е празен съд,
изписан от Лукавия!

ПЪРВИ СТРАЖ

Той май че
се е побъркал!... Тръгвай! Стига думи!

АНТОНИО

Водете ме!

Излиза със Стражите.

ВИОЛА

Словата му изглеждаха такива,
че сякаш яростта му бе правдива!
Като че ли си вярваше! О, Боже!
Не, не, не вярвам! Ax, да ще да може
наистина тоз доблестен пират
да ме е взел за родния ми брат!

СЪР ТОБИ

Ела, рицарю! Хайде, Фабиан! Струва си да си пошепнем по
този повод някоя и друга мъдра мисъл.

ВИОЛА

Той каза точно тъй: „Себастиан!“
А брат ми беше двойник мой излян —
погледна ли се в своите огледало,
лицето му аз виждам оживяло;

а и нали уших си за утеша
еднаква като неговата дреха!
Дано сте се смилили, вихри диви!
Вълни, дано били сте милостиви!

Излиза.

СЪР ТОБИ

Подло и безчестно хлапе! И пъзливо като заек! Подлостта
му си пролича от това как се отрече от приятеля си, когато оня изпадна
в беда. А за страхливостта му Фабиан да ти каже!

ФАБИАН

Страхливо, и то прекалено. Просто направило си е кумир от
страха!

СЪР АНДРЮ

Сто хиляди дяволи, ще го стигна и пребия от бой!

СЪР ТОБИ

Пребий го, но без да вадиш хладно оръжие!

СЪР АНДРЮ

Да не съм рицар, ако...

Излиза.

ФАБИАН

Елате да погледаме развитието на събитието!

СЪР ТОБИ

Обзалагам се на колкото щеш, че пак ще излезе в морето
дупка!

Излизат.

[42] Римско писмо — елегантно закръглен начин за писане, смятан по-изящен от „секретарското“ писмо на Шекспировите съвременници. ↑

[43] Горгона (*митол.*) — женско чудовище с ужасен поглед и коси от живи змии, чието лице превръщало смъртните в камък. ↑

[44] Харпия (*митол.*) — харпиите, богини на вятъра при гърците, били изобразявани като птици с женски глави. Названието им е станало синоним на зла жена. ↑

ЧЕТВЪРТО ДЕЙСТВИЕ

ПЪРВА СЦЕНА

Улица пред дома на Оливия.

Влизат Себастиан и Шутът.

ШУТЪТ

Значи искате да ме убедите, че не сте този, за когото съм пратен?

СЕБАСТИАН

Върви! Върви, ти казвам! Ти си смахнат.
Измитай се!

ШУТЪТ

Добре изиграно. Съгласен: ние с вас не сме се и виждали, моята господарка ме е пратила да поканя друг, вие не сте господин Цезарио, този нос не е моят нос и всичко, което е тъй, е съвсем инак.

СЕБАСТИАН

Лей другаде безумството си, драги!
Не ме познаваш!

ШУТЪТ

„Лей другаде!“ Задигнал е този израз от някой големец и сега го прилага към един шут. Да лея безумството си! Уплашва ми се окото, като гледам колко изтънчен е станал напоследък този свят от простаци. Слушай какво: я си поразкопчай малко маниерността и ми кажи какво да направя с господарката си. Да излея ли пред нея, че ще дойдеш?

СЕБАСТИАН

Повтарям ти, глупако, остави ме!
Вземи и бягай, докато не съм
решил да ти платя със друго нещо!

ШУТЪТ

Честна дума, имаш щедра ръка! И това е добро. Тези умници, които дават пари на глупците, си натрупват добра слава... след четиринайсет години редовни вноски.

Влиза сър Андрю.

СЪР АНДРЮ

Ха, срещнах ли ви пак! Тази плесница е за вас!

Удря плесница на Себастиан.

СЕБАСТИАН

А таз пък е за теб! И също таз!

Бие го и измъква шпагата си.

Тук всички са, изглежда, полудели!

Влизат сър Тоби и Фабиан.

СЪР ТОБИ

Спрете, господине, или шпагата ви ще изхвърчи на покрива!

ШУТЪТ

Отивам да обадя на господарката! Не бих искал да си сменя кожата с някой от вас дори за цели две стотинки.

Излиза.

СЪР ТОБИ

Хайде, хайде! Не мърдай!

СЪР АНДРЮ

Не, оставете го! Аз ще се разправя с него по друг начин: ще го дам под съд за телесна повреда, ако още има закони в Илирия!
Нишо че съм го ударил пръв!

СЕБАСТИАН

Махни си ръката!

СЪР ТОБИ

Как не! Хайде, младо петле, вмъкнете желязото в ножницата му. Този път сте се добре настървили!

СЕБАСТИАН

Пусни ме и измъквай своята шпага!
Аз ще ти дам един урок веднага!

СЪР ТОБИ

А, така ли? Тогава ще източа една-две унции^[45] от нахалната ти кръв!

Измъква шпагата си.

Влиза Оливия.

ОЛИВИЯ

Веднага да престанеш, вуйчо Тоби!

СЪРТОБИ

Мадам!

ОЛИВИЯ

Това е немислимо! Грубиян,
създаден да живее в дива пустош
и в пещери на варвари, които
приличие не знаят. Да се махаш!
Цезарио, недей да му се сърдиш!
Вървете, казах!

Сър Тоби, сър Андрю и Фабиан излизат.

Моля ти се, мили,
не с гняв, а с разум погледни на туй
просташко посегателство над твойто
спокойствие. Да влезем у дома!
Ще ти разкажа всички лудории,
извършени от този стар обесник,
и сам ще се разсмееш. Да вървим!
Щом зърнах двете шпаги да блестят,
усетих си сърцето в твойта гръд!

СЕБАСТИАН

Какво туй значи? И дали съм буден?
Ако сънувам, този сън е чуден!
О, Лета^[46], потопи ме във забрава,
та още дълго той да не престава!

ОЛИВИЯ

Тогаз ела!

СЕБАСТИАН

Докрай ръка в ръка!

ОЛИВИЯ

Щом ти го казваш, нека е така!

Илизат.

[45] Унция — английска мярка за тегло (към 30 г). ↑

[46] Лета (митол.) — река на забравата, която течела в царството на мъртвите: този, който пийнел вода от нея, преставал да помни за земята и земния живот. ↑

ВТОРА СЦЕНА

В дома на Оливия.

Влизат Мария и Шутът.

МАРИЯ

Сега сложи си това расо и тази брада! Нека те вземе за отец Топас. И бързо! Аз ще избягам за сър Тоби.

Излиза.

ШУТЪТ

Добре, ще се скрия под тази одежда и ще се преструвам на свят човек. Де да бях първият преструвай в расо!... Не съм нито достатъчно едър за важен проповедник, нито достатъчно мършав за учен богослов, но нищо: да си просто порядъчен човек и добър стопанин не е по-малка чест, отколкото да си прославен пастир или голям книжовник. Ето и другите играчи излизат на арената.

Влизат сър Тоби и Мария.

СЪР ТОБИ

Да ви благослови Бог, почтени отче!

ШУТЪТ (*с преправен глас*)

Bonos dies^[47], сър Тоби! Защото както неукият отшелник от град Прага казва за краля Горбодук^[48] от едноименната пиеса: „Щом нещо е, значи е“; тъй и аз, грешният, щом съм почтен отец, то, значи съм почтен отец. Амин!

СЪР ТОБИ

Поговорете с него, отче Топасе!

ШУТЪТ

Хей! Кой е там? Мир вам в този затвор!

СЪР ТОБИ

Добре се преструва, подлецът му с подлец!

МАЛВОЛИО (*отвътре*)

Кой е? Кой говори?

ШУТЪТ

Отец Топас, свещеникът, дошъл да навести Малволио, помрачения.

МАЛВОЛИО

Почтени отче, свети отче, моля ви, идете при господарката ми!

ШУТЪТ

Фу! Отходи, демоне похотливи! Не мъчи слабата му плът!...
Не знаеш ли да говориш за друго освен за жени!

СЪР ТОБИ

Браво, свети отче!

МАЛВОЛИО

Отче Топасе, спрямо мене бе извършена най-жестока несправедливост! Не им вярвайте, че съм луд, отче Топасе! Те ме затвориха тук, в ужасен мрак!

ШУТЪТ

Фу! Сатана лъжовен! И прилагам към теб това умерено прилагателно, защото съм тъй възпитан, че се държа учтиво и със самия дявол... Ти твърдиш какво, че наоколо ти е тъмно?

МАЛВОЛИО

Като пъкъл, отче!

ШУТЪТ

Как е възможно? Долните прозорци са светли като плочи за писане, а горните, които гледат към североуг, са прозрачни като абансови талпи! И въпреки това ти се оплакваш, че не ти стигала светлината?

МАЛВОЛИО

Но аз не съм луд, отче! Казвам ви: тук е ужасно тъмно!

ШУТЪТ

Мамиш се, безумецо! Казвам ти, че тук няма друг мрак освен невежеството, сред което ти се луташ като племето египетско в мъглата^[49].

МАЛВОЛИО

А аз казвам, че този дом е мрачен като невежеството, ако ще то да е мрачно като пъкъла! И казвам, че не е имало мъж, по-подло подигран от мене! Те ме направиха на шут, а аз съм толкоз луд, колкото сте вие! Проверете ме, отче, задайте ми въпроси!

ШУТЪТ

Добре. Кажи ми какво е казал Питагор^[50] за дивите пернати?

МАЛВОЛИО

Че душите на предните ни могат да се преселват в тях.

ШУТЪТ

А ти на какво становище си по този въпрос?

МАЛВОЛИО

Аз имам високо мнение за човешката душа и не мога да одобря такова твърдение.

ШУТЪТ

Тогава остани си в мрак и заблуда! Ще те призная за здравомислещ само когато дотам се проникнеш от пернатото

Питагорово учение за пернатите, че да се откажеш от лова на диви гъски поради страх, че можеш да улУчиш баба си. Приятно прекарване!

МАЛВОЛИО

Отче Топасе! Преподобни пасторе!

СЪР ТО БИ

Бездободни майсторе!

ШУТЪТ (*тихо*)

Ние сме такива: за всичко ни бива!

МАРИЯ

Само че можеше да минеш и без преобличането. Все едно, не те вижда!

СЪР ТОБИ

Сега му заговори с естествен глас и после ще ми разправиш какво ти е казал. Май е вече време да приключваме с шегата и да го пуснем без повече усложнения, защото връзките ми с племенницата са тъй обтегнати напоследък, че ме е страх да не се скъсат. Ще те чакам в стаята си.

Излиза заедно с Мария.

ШУТЪТ (*не с естествен глас*)

„Що си днеска весел Робин...“

МАЛВОЛИО

Шуте!

ШУТЪТ (*не*)

„...като паметник надгробен?...“

МАЛВОЛИО

Ей, шуте!

ШУТЪТ (*nee*)

„...С друг жена си днес видях...“

МАЛВОЛИО

Шуте! Чувай!

ШУТЪТ (*nee*)

„...а тя казва: — Аз не бях!...“

Кой ме вика?

МАЛВОЛИО

Добри ми смешнико, ако искаш да си спечелиш моята признателност, намери ми отнейде свещ, перо, мастило и хартия. Да не съм честен човек, ако не ти бъда благодарен цял живот!

ШУТЪТ

О, господин Малволио!

МАЛВОЛИО

Какво, любезни ми шуте?

ШУТЪТ

О, господине, как стана, та загубихте петте си умствени способности^[51]?

МАЛВОЛИО

Кой ги е загубил? Ти си луд! Вярвай ми, никой не е бил тъй безпричинно обвинен като мене! Мозъкът ми е не по-малко здрав от твоя!

ШУТЪТ

Ето, виждате ли? Сам казвате, че съм луд, а после се хвалите, че мозъкът ви бил в ред като моя! Значи наистина сте умопомрачен.

МАЛВОЛИО

Не, те ме хванаха, затвориха ме на тъмно, изпращат ми разни свещеници — и то какви? Невероятни магарета! Изобщо правят всичко, за да ме подлудят!

ШУТЬТ

Внимавайте! Свещеникът е още тук!...

С гласа на свещеника.

Чедо мое Малволио, да укрепи небето разума ти! Спри това празно дърдорене и се постараи да заспиш!

МАЛВОЛИО

Но, отче Топасе!...

ШУТЬТ (с гласа на свещеника)

Не разговаряй с обладания, приятелю!

С естествен глас.

Кой? Аз? За нищо на света, отче!

С гласа на свещеника.

Добре, и моли се за душата му, чедо мое!

С естествен глас.

Ще се моля, отче, непременно!

МАЛВОЛИО

Шуте, шуте! Ей, шуте!

ШУТЪТ

Не, господин Малволио! Моля ви се, недейте! Току-що ми се скараха, задето съм разговарял с вас!

МАЛВОЛИО

Добри ми шуте, намери ми само свещ и хартия! Казвам ти, аз съм толкова с ума си, колкото всеки друг в Илирия!

ШУТЪТ

Де да беше така, господине!

МАЛВОЛИО

Но, честно дума, така е! Моля те за капка мастило и лоена угарка. А след това ще отнесеш, нали, бележката до господарката ми? От това ще спечелиш повече, отколкото от всички писма, които си разнесъл досега.

ШУТЪТ

Добре, ще ви помогна. Но кажете, наистина ли не сте луд или само се преструвате на здравомислец?

МАЛВОЛИО

Наистина не съм! Появрай ми, като ти казвам!

ШУТЪТ

Е как да ви повярвам, че не сте луд, като за да ви вярвам, трябва първо да бъда сигурен, че сте в ред. Все пак ще ви донеса свещ, хартия и мастило.

МАЛВОЛИО

Пък аз ще ти платя богато! Само бързай!

ШУТЪТ (*nee*)

„Летя, господине,
миг няма да мине,
и пак ще съм тук веднага!
Щом пада парата,

пред мен сатаната
със нокти подрязани бяга!“^[52]

Излиза.

[47] „Bonos Dies“ (лат.) — добри дни. ↑

[48] Горбодук — име на легендарен британски цар. „Отшелникът от Прага“ и неговите думи са по всяка вероятност шутовска безсмислица. ↑

[49] „...племето египетско в мъглата...“ (библ.) — за да накаже египтяните, Мойсей им пратил гъст мрак, който траял три дни. ↑

[50] Питагор — гръцкият математик и философ Питагор (ок. 580–501 г. пр.н.е.) учел, че душите могат да се преселват от животински тела в човешки и обратно. ↑

[51] „...петте си умствени способности...“ — за такива били смятани по Шекспирово време: здравият разум, въображението, находчивостта, способността за преценка и паметта. ↑

[52] „...със нокти подрязани бяга...“ — в оригинала Шутът се оприличава на Порока (Vice) — познат образ от средновековния театър. Порокът бил пакостник с дълги уши и дървен меч, който влизал в борба с дявола, изрязвал му ноктите и т.н., но накрая бивал победен от него и попадал в пъкъла. ↑

ТРЕТА СЦЕНА

В градината на Оливия.

Влизат Себастиан.

СЕБАСТИАН

Това е слънцето! Това — земята!
Тоз бисер подарен ми бе от нея —
аз пипам го и виждам го! Макар че
отвред ме обкръжават чудеса,
не вярвам да съм луд! Ала тогава
Антонио къде ли е? В „При слона“
ми казаха, че тръгнал да ме дери.
Ах, как за мен по-ценен и от злато
би бил съветът му сега, когато
таз приказка чудесна, тоз потоп
от щастие така надхвърля всичко
и видено, и чуто, че готов съм
на своите очи да не повярвам
и да отхвърля здравия разсъдък,
говорещ за това, че нито аз
побъркан съм, ни с болен ум е таз,
която, едва срещната, веднага
чаровната си обич ми предлага!
Не, тя е явно със ума си, инак
не би могла умело да върти
тоз дом огромен и да управлява
слугите си тъй трезво и разумно.
Все пак във всичко туй се крие нещо
неразбираемо. Но ей я, иде!

Влизат Оливия и Свещеникът.

ОЛИВИЯ

Недей осъжда тази ми припряност,
а с мен ела в параклиса домашен.
Под свода му пред тоз духовник благ
ще те помоля да повториш пак
обета си, така че тази моя
недоверчива, трепетна душа
да се успокои. Той в пълна тайна
ще пази всичко до деня, във който
ти сам поискаш да го разгласим,
за да се свържем с тържество, достойно
за потеклото ми. Какво ще кажеш?

СЕБАСТИАН

Че клетва дадох и докле живея,
на теб ще бъда верен и на нея!

ОЛИВИЯ

Тогаз води ни, отче! Слънце, ти
кортежа ни годежен освети!

Илизат.

ПЕТО ДЕЙСТВИЕ

ПЪРВА СЦЕНА

Пред дома на Оливия.

Влизат Шутът и Фабиан.

ФАБИАН

Ако си приятел, дай да прочета писмото му!

ШУТЪТ

Добре, уважаеми Фабиане, но ако и ти изпълниш едно мое желание.

ФАБИАН

Съгласен. Какво е то?

ШУТЪТ

Да не настояваш да четеш писмото му.

ФАБИАН

Все едно да подариш някому куче и в замяна да си го искаш обратно.

Влизат Князът, Виола, Туро и Свита.

КНЯЗЪТ

Вий май принадлежите към дома на графинята?

ШУТЪТ

Да, господарю. Ние сме част от домашните й принадлежности.

КНЯЗЪТ

Познаваме се с теб, смешнико. Какси?

ШУТЪТ

Благодаря, господарю: и тъй, и тъй. Добре благодарение на враговете и зле благодарение на приятелите.

КНЯЗЪТ

Обратното ти би желал да кажеш?

ШУТЪТ

Не, господарю, точно така.

КНЯЗЪТ

Защо? Не е възможно.

ШУТЪТ

Много просто, господарю. Приятелите хвалят неискрено моя ум, а враговете ми казват направо, че съм глупак. Тъй че едните ме принуждават да узная себе си, а другите ми помогат да се самоизмамвам. И тъй като в логиката, както и при женските целувки, две „не“ правят едно „да“, колкото повече приятели, толкова по-зле, и обратното!

КНЯЗЪТ

Чудесно просто!

ШУТЪТ

Никак не е чудесно, господарю. И все пак благоволете да бъдете между приятелите ми!

КНЯЗЪТ

И да стана двуличник към тях? Вземи!

ШУТЪТ

Щом вече сте двуличник, поне удвоете я, господарю!

КНЯЗЪТ

И да удвоя греха си?

ШУТЪТ

И тази тук има две лица, но от това звънът ѝ не е по-лош.

КНЯЗЪТ

Дръж, хитрецо!

ШУТЪТ

Чудно, защо при надбягванията винаги се брои така: едно-две-три! И защо трикраките столчета имат по три крака, а камбанарията на „Свети Бенедикт“ звъни винаги тъй: бим-бам-бум!

КНЯЗЪТ

Не, повече сега няма да ми измъкнеш. Виж, ако съобщиш на графинята, че съм дошъл да ѝ говоря, и я доведеш тук, може би това ще събуди още веднъж моята щедрост.

ШУТЪТ

Летя, господарю. Вие приспете сега щедростта си с „нанина“, та, като отвори после очички, да се усмихне нашироко и да каже: „на ти, на!“ И не мислете, че го правя от алчност — който обича златото, не може да бъде сребролюбив!

Излиза.

ВИОЛА

О, княже, ето този ми помогна!

Влизат Антонио и Стражите.

КНЯЗЪТ

Познат ми е човекът с туй лице,
макар да си го спомням окадено
като лика на древния Вулкан^[53]
от смолни сажди и барутен дим.
Командваше той кораб, газещ плитко

и малък по вместимост, но се счепка
във абордаж тъй дързък и успешен
със нашата най-горда единица,
че нейният провал сам викна: „Слава
на храбростта му!“ Как се назава той?

ПЪРВИ СТРАЖ

Антонио. Това е онзи, който
плячкоса нашия чудесен „Феникс“
със стоката от Кандия^[54]. Не друг,
а той нападна „Тигър“, при което
Тит, младият ви племенник, остана
с една нога. Сред бял ден из града
разхождаше се и дори бе дръзнал
във кървава разправа да участва.

ВИОЛА

Но, господарю, той извади шпага
да ми помогне. Ала след това
такива непонятни думи каза,
че сякаш бе се помрачил внезапно.

КНЯЗЪТ

Грабителю на кораби, крадецо
върлуващ по солените води,
каква безумна наглост те изпрати
в ръцете на онези, от които
ти свои кръвни врагове направи
чрез кървави дела?

АНТОНИО

Орсино, нека
ми бъде позволено да отхвърля
туй прозвище, с което ме нарече.
Антонио не е разбойник морски,
макар че е заслужил да го считат
Орсинов неприятел. От магия

замаян бях и се намерих тука.
Тоз момък непризнателен до тебе
измъкнах аз от пяната ревяща
на океана. Вече бездиханен,
го върнах към живота и му дадох
безкористната си и безгранична
другарска обич. После пък, изпълнен
със опасения за него, дръзнах
да вляза в този град, за който знаех,
че пълен е с опасности за мен.
Видях, че го нападат и веднага
измъкнах шпага, но ме заловиха.
И ето че, подлецът му с подлец,
наместо да ме следва във бедата,
отрече въобще, че ме познава
и в миг единствен се отдалечи
от мен на цели двадесет години!
И туй не стига, но не ми и върна
онуй, което час преди това
му бях заел!

ВИОЛА

Аз нищо не разбирам!

КНЯЗЪТ

А откога дошъл е той в града?

АНТОНИО

От днеска само. А до днеска с него
три месеца живяхме неразделно.

Влиза Оливия със Свитата си.

КНЯЗЪТ

Графинята! Като че ли небето
с нозе докосва грешната земя!...

А ти си луд, човече — този момък
при мене служи вече трети месец!...
Но отстранете го! За туй по-късно!

ОЛИВИЯ

Какво желание, като изключим
неизпълнимото, желали бихте
да ви изпълни, господарю мой,
покорната Оливия?... Защо,
Цезарио, не удържахте вие
на даденото слово?

ВИОЛА

Но, графиньо...

КНЯЗЪТ

Божествена Оливия, аз дойдох...

ОЛИВИЯ

Какво, Цезарио?... Простете,

ВИОЛА

Щом князът му говори, пажът мълква.

ОЛИВИЯ

Но песента сменете, господарю —
ухото ми тя дразни като лай
след музика.

КНЯЗЪТ

Все тъй жестока значи?

ОЛИВИЯ

Не, само постоянна княже мой.

КНЯЗЪТ

До безчовечност!... О, неблагодарна

красавице, пред чийто ням олтар
душата ми възнесла е тъй много
бездодни въздихания, кажете:
какво да сторя повече?

ОЛИВИЯ

Каквото
желаете и смятате за редно.

КНЯЗЪТ

О, бих последвал примера на оня
египетски разбойник [55], който искал
да отнесе любимата си в гроба —
в тъй дива ревност нявга има дъх
на благородство! Но понеже аз
отгатвам, струва ми се, сечивото,
което е могло да ме отреже
от любовта ви, то ще имам милост
към вас, мъчителко немилостива;
ала затуй пък този ваш любимец,
тоз глезеник чаровен, към когото
и аз привързах се — защо да крия? —
ще ми плати. Да, аз ще го изтрия
за погледа жесток, от който той
измести княза си! Върви, младежо!
Аз ще пожертвам агнешца си мил,
но ще се гърчиш от дълбока рана
ти, гъльбице със сърце на врана!

ВИОЛА

Сто смърти ще умра и още сто,
ако щастлив ще ви направи то!

ОЛИВИЯ

Цезарио, къде?

ВИОЛА

След тоз, когото
със страст, като зеница на окото,
обичам аз и който ми е мил
тъй, както досега не ми е бил
и няма да ми бъде ни за миг
ни вашият, ни други женски лик.
И ако лъжа, нека небесата
на място поразят ме за лъжата!

ОЛИВИЯ

О, колко подлост! О, злачеста аз!

ВИОЛА

Отде нагде? Какво съм ви направил

ОЛИВИЯ

Тъй кратък срок и вече си забравил
Извикайте отеца!

КНЯЗЪТ

Да вървим!

ОЛИВИЯ

Къде без мен, съпруже мой любим!

КНЯЗЪТ

Съпруг?

ОЛИВИЯ

Съпруг, и нека го откаже!

КНЯЗЪТ

Цезарио?

ВИОЛА

Не съм! Тя бърка, княже!

ОЛИВИЯ

На низък страх недей, мой скъпи, дава
високия ти дух да задушава!
Не бой се ти, бъди, какъвто си,
и личността ти ще се извиси
до този, от когото се боиш!

Влиза Свещеникът.

Елате, отче! Въпреки че бяхме
решили да тайм това, което
откъсна се от клона неуздяло,
аз моля ви: подробно разкажете
какво пред вас в параклиса свещен
извършихте над тоз младеж и мен!

СВЕЩЕНИКЪТ

Te дадоха си свят обет за обич,
скрепен от сплетените им ръце,
подписан със тържествена целувка
и затвърден чрез пръстени годежни.
И тоз обред извършен бе във мое
присъствие. Часовникът ми казва,
че оттогава съм пътувал само
два кратки часа в друма към смъртта.

КНЯЗЪТ

Ах, пале хитро, дявол да те вземе,
бих искал да узная аз след време,
когато посребреे твоят косъм,
дали ще се въртиш все тъй на осем
и няма ли от хитрост преголяма
да се намериш в собствената яма!

ВИОЛА

Кълна ви се!...

ОЛИВИЯ

Не, клетвите си сдръж
Бъди, макар изплашен, малко мъж!

Влиза сър Андрю.

СЪРАНДРЮ

За бога, лекар! За мен и за сър Тоби!

ОЛИВИЯ

Какво е станало?

СЪР АНДРЮ

Този човек ми разцепи главата! И на сър Тоби също е
пукната! Помощ! Бих дал четирсет лири да съм си вкъщи!

ОЛИВИЯ

Но кой е сторил всичко туй?

СЪР АНДРЮ

Пратеникът на княза, този Цезарио! Ние го мислехме за
страхливец, а той се оказа въплътен дявол!

КНЯЗЪТ

Моят пратеник Цезарио?

СЪР АНДРЮ

Хиляди дяволи, той бил тук! Вие, господине, ми пукнахте
главата, без да съм ви направил нищо, и ако съм ви направил нещо, то
е било, защото сър Тоби ме подучи!

ВИОЛА

Кой? Аз? Та аз не съм ви и докоснал!
Измъкнахте вий шпага без причина,
но аз ви отговорих най-учтиво!

СЪР АНДРЮ

Ако да пукнеш главата някому е учтив отговор, то вие наистина бяхте най-учтив към мене. За вас едно пукване на глава, изглежда, нищо не е!

Влизат сър Тоби и Шутът.

Ето го и сър Тоби! Вижте само как куца! Но ако не беше пиян, той щеше да ви научи!

КНЯЗЪТ

Какво се случва тука, господине?

СЪР ТОБИ

Случва се това, че ме нареди и това е! Ей, глупако, да си виждал нейде този тъпак, Дик — лекаря?

ШУТЪТ

Той е спиртосан като дърво, сър Тоби, и то от цял час. Към осем сутринта вече се беше изцъклил.

СЪР ТОБИ

И той е едно говедо и при това смуче като гъба. Не мога да ги търпя тези дърти пияници!

ОЛИВИЯ

Подкрепяйте го! Кой ги нарани?

СЪР АНДРЮ

Аз ще ви помогна, сър Тоби. Тъкмо ще ни лекуват заедно.

СЪР ТОБИ

Ти ли ще ми помогаш бе, магарешка главо? И с цицина отгоре! Той щял да ми помога! Мухльо неден! Мижитурка и шушумига!

ОЛИВИЯ

Да се превърже и след туй в леглото!

Излизат Шутът, Фабиан, сър Тоби и сър Андрю.

Влиза Себастиан.

СЕБАСТИАН

О, мила, извинявам се, задето
раних роднината ви, но да беше
мой кръвен брат, бих бил принуден пак
да сторя същото в самозащита.
От погледа ви схващам, че дълбоко
съм ви засегнал. Моля ви за прошка
във името на клетвата годежна,
която разменихме преди малко.

КНЯЗЪТ

Еднакъв лик, походка, глас у двама —
като че ли е зрителна измама!

СЕБАСТИАН

Антонио, мой мили, де се губи?
Ах, как измъчиха ме часовете,
прекарани без теб!

АНТОНИО

Себастиан,
нима сте вий това?

СЕБАСТИАН

А кой да бъда?

АНТОНИО

Но как успяхте да се раздвоите?
На ябълката двете половини

не са така еднакви! Кой от вас
е истинският?

ОЛИВИЯ

Непонятно чудо!

СЕБАСТИАН

Като че виждам себе си отсреща,
а брат аз нямам, ни съм бог могъщ,
та тук и там да бъда вездесъщ!
Сестрица бе ми дадена една,
но я погълна сляпата вълна.
О, кой сте вий? Каква роднинска връзка
ни свързва? Как се назвате? Отде сте?

ВИОЛА

От Митилин съм и баща ми беше
Себастиан. Себастиан — и брат ми.
Облечен като вас, той неотдавна
във водната си гробница се спусна
и ако духовете са способни
да вземат лик и дреха, ти си дух,
дошъл, за да ни плашиш!

СЕБАСТИАН

Да, аз дух съм,
ала облечен в плътната обвивка,
получена от майчиното лоно.
А вий да можехте да сте жена
понеже всичко друго съответства,
прегърнал бих ви в сълзи и бих казал:
„Добре дошла, Виола, сестро моя,
изплувала от бездната!“

ВИОЛА

Баща ми
на челото си имаше една

кафява луничка!

СЕБАСТИАН

И моят също!

ВИОЛА

И се помина точно във деня,
на който вашата Виола беше
навършила тринаесет години.

СЕБАСТИАН

Да, точно тъй! Издъхна той, когато
сестра ми за тринаесети път
празнуваше рождения си ден!

ВИОЛА

О, въпреки че само тез одежди
отделят ни от сигурната радост,
не ме прегръщай още, докато
съвпадане по време, място, случки
не ти докаже, че съм таз, която
ти е сестра и назва се Виола.
Затуй след малко ще те заведа
при оногова, у когото скрити
са женските ми дрехи. Той пред двора
като певец представи ме, а после
помежду този княз и тази дама
по странен начин моята съдба
до днеска се въртя и колеба.

СЕБАСТИАН

Излиза, че природата, графиньо,
ви е подлъгала, но често тя
по път околен стига своите цели
и, бога ми, не губите вий нищо:
за девственица тя ви бе сгодила
и девственик ви дава в мъжка сила!

КНЯЗЪТ

Защо се колебаете? Кръвта му
е благородна. Мисля, че и аз
охотно ще участвам в този случай
на корабокрушение щастливо.

Към Виола.

Не ми ли каза ти хиляда пъти,
че никоя жена не ще обикнеш
тъй, както мене?

ВИОЛА

И хиляда клетви
под туй ще сложа и ще ги опазя
тъй, както куполът небесен пази
светилото, делящо нощ от ден!

КНЯЗЪТ

Ръка ми дай тогаз и да вървим!
Бих искал да те видя в женски дрехи.

ВИОЛА

Оставил ги у капитана, който
изведе ме до този бряг. Но той
разбрах, че е попаднал зад решетки
по донос на Малволио, тоз ваш
домоуправител.

ОЛИВИЯ

Ще се погрижа
веднага да го пуснат... Нека дойде
Малволио!... Но спомням си сега:
горкият се побърка напоследък!

Влизат отново Шутът с писмо и Фабиан.

По-луда лудост, обладала мене,
изтри в ума ми лудостта, която
обхванала бе него... Как е той?

ШУТЪТ

Доколкото състоянието му позволява, още хвърля къч срещу Велзевула. Написал е писмо до вас. Трябаше да ви го предам тази сутрин, но посланието на един смахнат не е слово Божие, тъй че не е толкоз важно кога ще бъде предадено.

ОЛИВИЯ

Отвори го и чети!

ШУТЪТ

Творба на маниак в уста на глупак — голяма полза ще добиете.

Чете.

„Кълна се, госпожо!...“

ОЛИВИЯ

Защо крещиш? Да не си полуудял?

ШУТЪТ

Не, госпожо, но чета лудост. Ако искате добре да разберете смисъла на писмото, трябва да го чуете в точното му звучене.

ОЛИВИЯ

Не, не, чети го, както трябва!

ШУТЪТ

Но тъкмо така трябва да се чете такова писмо. Моля ви да склоните внимание и дадете слух на моето изпълнение!

ОЛИВИЯ

Прочети го ти, Фабиан!

ФАБИАН (чете)

„Кълна се, госпожо, от вас бе извършена неправда срещу мене и светът ще узнае за нея! Вие наредихте да ме хвърлят в мрак и ме предадохте във владета наечно нетрезвия си вуйчо, макар аз да владея своите мисли и чувства не по-зле от вас! Разполагайки с вашето собственоръчно писмо, посредством което вие ме подбудихте да се представя в известния вам вид, аз ще съумея да защитя своята поругана чест и да хвърля върху името ви петното, което то е заслужило. Мислете за мене, както желаете, но почитта, която ви дължа, остава вън от моето внимание, бидейки то уязвено от нанесеното ми несправедливо оскърбление. Подпис: Зле малтретираният от вас Малволио.“

ОЛИВИЯ

Той сам ли го е писал?

ШУТЪТ

Да, госпожо.

КНЯЗЪТ

Не се усеща дух на лудост в него.

ОЛИВИЯ

Пуснете го и нека дойде тук!

Фабиан излиза.

О, княже, ако вие сте решили
наместо мъж да станете мой брат,
аз каня ви да слеем двете сватби,
и то за моя сметка в моя дом.

КНЯЗЪТ

Приемам с радост вашата покана.

Към Виола.

А тебе... вас освобождавам вече
от службата при мен, несъвместима
със пола ви и ниска за рода ви.
Но тъй като наричахте ме вие
тъй дълго „господарю“, то от днеска —
това е моята ръка — бъдете
владетелка над своя господар!

ОЛИВИЯ

А пък за мен сестра!

Влиза отново Фабиан, следван от Малволио.

КНЯЗЪТ

Това навярно
е вашият безумец?

ОЛИВИЯ

Да, горкият!
Здравейте, как се чувствате сега,
Малволио?

МАЛВОЛИО

Онеправдан, госпожо!
Онеправдан от вас!

ОЛИВИЯ

От мен? Защо?

МАЛВОЛИО

Защото трудно вий ще отречете,

че вий сте писали това писмо.
Опитайте се, напишете нещо
с друг стил и почерк или заявете,
че тоз печат не ви принадлежи!
Не сте способна вие на лъжи
и трябва да ми кажете тогава
защо ми дадохте тъй явни знаци
за благосклонност и със цел каква
подлъгахте ме да се облека
в чорапи жълти, стегнати накръст,
и все усмихнат да говоря с вас,
а гордо — към сър Тоби и слугите!
И после бих желал да знам защо
в килера позволихте да ме хвърлят,
свещеник да ми водят и от мене —
един човек със принципи — да сторят
най-смешния палячо, който нявга
е бил осмиван? Питам ви, защо?

ОЛИВИЯ

Малволио, повярвайте: тез думи
не са написани от мен, макар да
напомнят почерка ми. Чувствам вече
във всичко туй ръката на Мария.
Да, спомням си: тя първа съобщи ми,
че бил сте заболял. А след това
вий сам се появихте тъй усмихнат
и тъй облечен, че ще разберете...
Но успокойте се; като открием
виновните за таз шега обидна,
вие сам ще бъдете във свойто дело
ищец и съдник.

ФАБИАН

О, добра госпожо,
изслушайте ме, моля, и дано
кавги и крамоли не помрачат

таз радост, на която съм свидетел.
В надежда, че ще бъде тъй, признавам,
че аз и Тоби заедно скроихме
тоз план срещу Малволио, чиято
надменна сухота не се търпеше.
Мария — но подсторена от Тоби —
написа и подхвърли му писмото,
а Тоби пък в замяна на това
ожени се за нея. И макар че
вкусът на таз шега бе малко тъст,
тя трябва да извика смях, не мъст,
ако добре вредите прецените,
които са си сторили страните.

ОЛИВИЯ

Как зле са те осмели, бедни глупчо!

ШУТЬТ

Така си е: „На едни то се пада по наследство, други го придобиват, а към трети то само слизхожда.“ Признавам, господине, и аз имах малка роля в тази комедия. Отец Топас — това бях аз. Но няма значение. „Ти си луд, шуте! Мозъкът ми е здрав като твоя!“ Спомняте ли си? „Господарко, защо насърчавате този глупав нахалник? Щом престанете да му се смеете, той се сбръчква като празен мехур.“ Пумпалът на времето си отмъщава за всичко!

МАЛВОЛИО

Но ще платя и аз на всички вас!

Излиза.

ОЛИВИЯ

Наистина жестока подигравка!

КНЯЗЪТ

Стигнете го и посмекчете някак

яда му! Той не ни е казал още
къде е арестуван капитанът.
Когато го узнаем, ще настанат
за всички тука златни тържества.
Но докато усмихне се това
чудесно време, нова сестро моя,
ний ще останем в твоя дом със тоя,
когото с мъжко име аз наричам,
но вече малко иначе обичам...
Цезарио, все още ти си мъж,
но чувствам как по чудо изведенъж,
смениш ли тези пажески доспехи
със прелестта на булчинските дрехи,
ще зазвучи към тебе в сватбен зов
виолата на моята любов!

Излизат всички освен Шута.

ШУТЪТ (*nee*)

„Човек, когато е момче,
хей-хо, пълзят мъгли, мъгли,
играта само го влече,
а пък дъждът вали, вали...

Човек, когато стане мъж,
хей-хо, пълзят мъгли, мъгли,
момата вика: «Мене дръж!»,
а пък дъждът вали, вали...

Човек, когато хлътне в брак,
хей-хо, пълзят мъгли, мъгли,
надзърта все към чужди праг,
а пък дъждът вали, вали...

Човек, когато стане стар,
хей-хо, пълзят мъгли, мъгли,

бутилката му е другар,
а пък дъждът вали, вали...

Животът тъй е, то се знай,
хей-хо, дъждът вали, вали...
но нека с туй да сложим край,
а утре пак — добре дошли!“

Излиза.

[53] Вулкан (*митол.*) — римски бог на огъня и на ковашкото изкуство, съответстващ на гръцкия Хефес. Изобразяван като силен ковач с чук или клещи в ръка. ↑

[54] Каңдия — главен град на остров Крит. ↑

[55] „...египетски разбойник...“ — в романа на Хелиодор „Етиопика“ (III в.), преведен на английски език през 1569 г., се разказва между другото за разбойника Тиамис, който в бой с други разбойници, боейки се, че не ще избегне смъртта, решил да убие любимата си Хариклея, за да не попадне тя в чужди ръце. ↑

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на **Моята библиотека** и нейните всеотдайни помощници.

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.